

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Altmış birinci İnikat

27 . IV . 1959 Pazartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	390:391	6. — Sualler ve cevaplar	411
2. — Havale edilen evrak	391:392	A — Tahrirî sualler ve cevaplar	411
3. — Yoklama	392	1. — Ordu Mebusu Muammer Tekin'in,	
4. — Riyaset Divanının Heyeti Umu-		1957 yılı mebus seçimlerinde seçim ve	
miyeye mâruzatı	394	sandık kurullarında vazifelendirilenlerin is-	
1. — Adana Mebusu Hamdi Öner'in,		tihhaklarının ne zaman verileceğine dair	
Hâkimler Kanununun bâzı maddelerinin		sualine Adliye Vekili Esat Budakoğlu'nun	
değiştirilmesine ve bâzı maddelerinin kal-		tahrirî cevabı (7/464)	411:412
dırılmasına dair olan kanun teklifinin ruz-			
nameye alınmasına dair tahriri (2/201,	394:396	2. — Ankara Mebusu Recep Dengin'in,	
4/115)		Maden Hurdacılığı T. A. Şirketinin ihrac-	
5. — Müzakere edilen maddeler	396	etmiş olduğu hurda demir ve çeliğe mu-	
1. — Umumi hayata müessir âfetler		kabil elde ettiği ve Verdi Limitet Ortaklığı-	
dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak		na devrettiği dövizle neler ithal edildiğine	
yardımlara dair kanun lâyihası ile Çan-		dair sualine Ticaret Vekili Hayrettin Erk-	
kırı Mebusu Ferhan Arkan ve 5 arkada-		men'in tahrirî cevabı (7/490)	412
sının, Çankırı vilâyetinde sel baskını do-			
layısıyla vukua gelmiş olan zararların gi-		3. — Van Mebusu Sait Erdinç'in, Her	
derilmesi, Kırşehir Mebusu Hayri Çopur-		vilâyette ilkokulu olan ve olmyan köy	
oğlu ve 2 arkadaşının, Kırşehir Vilâye-		adedi ile okuryazar nispetine ve ilköğre-	
tinde sel baskını dolayısıyla vukua gel-		tim çağında olup okula devam etmiyen çoc-	
miş olan zararların telâfisi hakkında ka-		uk sayısına dair sualine Maarif Vekili Cel-	
nun teklifleri ve Muvakkat Encümen maz-	396:411	lâl Yardımcı'nın tahrirî cevabı (7/463)	412:414
batası (1/213, 2/185, 2/192)		4. — Hatay Mebusu Ahsen Aral'ın, İs-	

kenderun limanı inşaatının tevsi için istimlakine karar verilen gayrimenkuller hakkındaki sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin tahriri cevabı (7/460)

414

5. — Tunceli Mebusu Fethi Ülkü'nün,

Tunceli'nin Mazgirt ve Çemişgezek kazalarında bu sene hükümet binaları yaptırılıp yaptırılmıyacağına dair sualine Maliye Vekili Hasan Polatkan'ın tahriri cevabı (7/450)

414:415

1. — SABIK ZABIT HULASASI

3546 sayılı Şûrayı Devlet Kanununun bâzi maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde eklenmesi ve 28 nci maddesinin kaldırılması hakkındaki kanun lâyihasını görüşmek üzere muvakkat bir encümen teşkili kabul olundu.

Ordu Mebusu Muammer Tekin'in, Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği ambarlarındaki fındıklarda ambar ve randıman açıkları bulunduğunun doğru olup olmadığına,

Kars Mebusu Behram Öcal'ın, et fiyatına yeniden zam yapılmasının sebebine dair şifahi suallerine Ticaret Vekili Hayrettin Erkmen ayrı ayrı cevap verdi.

Ordu Mebusu Âtîf Topaloğlu'nun, Ankara Maarif Kolejinin tedrisat durumuna ve idaresine dair Maarif Vekilinden olan şifahi suali, kendisi inikatta hazır bulunmadığından, tahriri suale inkılâbetti.

Ankara Mebusu İsmail İnan'ın, Zonguldak'ın Acılık semtinde işletilmeyen kömür kuyularının doldurulmamasından husule gelen zararlara dair Sanayi Vekilinden şifahi sualinin cevaplandırılması, alâkalı Vekil hazır bulunmadığından, başka inikada bırakıldı.

Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun'un, Devlet Tiyatrosu Umum Müdürü Muhsin Ertuğrul'un ne sebeple vazifesinden uzaklaştırıldığına dair Maarif Vekilinden şifahi suali, kendisi inikatta hazır bulunmadığından, tahriri suale inkılâbetti.

Niğde Mebusu Vedat Mengi'nin, Hirfanlı Barajının ne maksatla kurulduğuna ve Niğde, Nevşehir ve Kırşehir vilâyetlerine bu barajdan elektrik verilip verilmeyeceğine,

Elâziğ Mebusu İsmail Hakkı Talay'ın, İskenderun - Erzurum arasındaki Devlet karayolunun Malatya - Elâziğ kısmında bâzi değişikliklere lüzum görülüp görülmediğine dair şifahi suallerine Nafia Vekili Tevfik İleri ayrı ayrı cevap verdi.

Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlere, yapılacak yardıma dair kanun lâyihasının birinci maddesinin müzakeresine devam olundu.

Memleketimizi ziyaret etmekte bulunan Endonezya Reisi cumhuru Ahmet Soekarno Hazretleri, Büyük Millet Meclisi müzakeratını takibetmek üzere Riyaseti Cumhur locasına teşrif buyurdular.

Riyaset kürsüsünde bulunan Büyük Millet Meclisi Reisvekili Mahmut Goloğlu, dost Endonezya Reisi cumhurunu ve onun şahsında asil Endonezya Milletini Meclis adına selâmladılar.

Misafir Reisi cumhur Hazretlerinin Büyük Millet Meclisine hitabetmesi hususu reyeye konup kabul edildi ve müşarünileyh Hazretleri hitabet kürsüsünü teşrif buyurarak Dünya hâdiseleri, Türkiye ve Endonezya münasebetleri hakkında sık sık alkışlanan hitabede bulundular.

27 . IV . 1959 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere inikada nihayet verildi.

Reisvekili
Trabzon Mebusu
Mahmut Goloğlu

Kâtip
Samsun Mebusu
Abdullah Keleşoğlu

Kâtip
Antalya Mebusu
Attîlâ Konuk

Tahrirî sualler

1. — Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, Kars vilâyetindeki köy yollarının yapımı için 1950 tarihinden beri ne kadar para sarf edildiğine dair tahrirî sual takriri Nafia Vekâletine gönderilmiştir. (7/492)

2. — Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, Kars'ın merkez kazası ile diğer kazalarına 1948 - 1958 yılları arasında açılan zirai kredilerin miktarına dair tahrirî sual takriri Ticaret Vekâletine gönderilmiştir. (7/493)

3. — Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, Kars'ın hangi köylerine 1950 tarihinden beri içme suyu getirildiğine dair tahrirî sual takriri İmar ve İskân Vekâletine gönderilmiştir. (7/494)

4. — Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, Kars vilâyetinin hangi köylerinde tedrisat yapılmakta olan ilkokul mevcut olduğuna dair tahrirî sual takriri Maarif Vekâletine gönderilmiştir. (7/495)

5. — Sivas Mebusu Edip İmer'in, Sivas vilâyetinde 1 . IX . 1958 tarihinden beri kaç muhtar hakkında idari tahkikat açıldığına dair tahrirî sual takriri Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/496)

6. — Sivas Mebusu Edip İmer'in, Sivas'ın Hafik kazasına bağlı bâzı köylerin su işine dair tahrirî sual takriri Nafia Vekâletine gönderilmiştir. (7/497)

7. — Çankırı Mebusu Dursun Akçaoğlu'nun, Suni Tahta fabrikaları T. A. Ş. Umum Müdür lüğünün kuruluş ve fesih tarihleri ile faaliyetlerine dair tahrirî sual takriri Sanayi Vekâletine gönderilmiştir. (7/498)

8. — Hatay Mebusu İhsan Ada'nın, Çuko Birliğin müstahsıl ortaklarından satın aldığı pamukların bugüne kadar ödenmeyen bedelinin

miktarına ve ne zaman ödeneceğine dair tahrirî sual takriri Ticaret Vekâletine gönderilmiştir. (7/499)

9. — Adana Mebusu Hamdi Öner'in, Ziraat Bakanının Turizm Bankasına açtığı krediye dair tahrirî sual takriri Ticaret Vekâletine gönderilmiştir. (7/500)

10. — Çankırı Mebusu Dursun Akçaoğlu'nun, Bolu Briket Fabrikasının inşasından vazgeçildiğinin doğru olup olmadığına dair tahrirî sual takriri Sanayi Vekâletine gönderilmiştir. (7/501)

11. — Tokad Mebusu Reşit Önder'in, bütün için tanınan primin artırılması hususunda ne düşünüldüğüne dair tahrirî sual takriri Maliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/502)

12. — Adana Mebusu Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Adana'nın Ceyhan kazasına bağlı bâzı köylerdeki ilkokul binalarının tamir veya yeniden inşası hususunda ne düşünüldüğüne dair tahrirî sual takriri Maarif Vekâletine gönderilmiştir. (7/503)

13. — Ankara Mebusu Recep Dengin'in, Maden Hurdacılığı T. A. Şirketi ile Eastern Trades London Firması arasında yapılan mukavele hükümleri mucibince ihraçı gereken maden hurdalarının tam olarak ihraçedilmemesi sebebine dair, tahrirî sual takriri Sanayi Vekâletine gönderilmiştir. (7/504)

14. — Ankara Mebusu Recep Dengin'in, Maden Hurdacılığı T. A. Şirketi memurları tarafından gönderilen ihbar mektubu dolayısıyla ne gibi bir muamele yapıldığına dair tahrirî sual takriri Sanayi Vekâletine gönderilmiştir. (7/505)

2. — HAVALE EDİLEN EVRAK

Teklif

1. — İsparta Mebusu Tefrik Tıgılı'nın, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa muvakkat bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi (2/323) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

Mazbata

2. — Hâkimler Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve iki geçici madde eklenmesi

hakkındaki 5457 sayılı Kanuna muvakkat bir madde ilâvesine dair olan 6004 sayılı Kanun hükmünün iki yıl daha uzatılması hakkında kanun lâiyhası ve Adliye Encümeni mazbatası (1/329) (Ruznameye)

3. — Konya Mebusu Sıtkı Salim Burçak'ın, İstanbul Üniversitesi Teşkilât Kanununa bağlı

çetvelin Tıp Fakültesi kısmına bâzı kadroların eklenmesine dair kanun teklifi ve Maarif ve Bütçe encümenleri mazbataları (2/301) (Ruznameye)

4. — Samsun Mebusu Ekrem Anıt'ın, Arzu-

hal Encümeninin 9. IV. 1958 tarihli haftalık karar çetvelindeki 418 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavrı ve Arzuhal ve Adliye Encümenleri mazbataları (4/42) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,10

REİS — Reisvekili Ağâh Erozan

KÂTIPLER : Mehmet Ali Ceylân (Kırklareli), Hakkı Kurmel (Kayseri)

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapıyoruz.

(Kocaeli mebuslarına kadar yoklama yapıldı.)

REİS — Ekseriyetimiz vardır, celseyi açıyorum.

EMİN SOYSAL (Maraş) — Zaptı sabık hakkında söz istiyorum.

REİS — Buyurun.

EMİN SOYSAL (Maraş) — Muhterem arkadaşlarım, geçen İnikatta Müslüman Endonezya'nın yetiştirdiği mümtaz Cumhur Başkanını muhabbetle bağrımıza bastık. Kendi nutuklarını tatlı dilinden dikkat ve alâka ile dinledik. Ancak Hariciye Vekâletimizin bu mühim nutkun tercümesini Büyük Meclisin vekar ve ciddiyetiyle mütenasip bir şekilde sahîh olarak yaptırmaması gerekirken her nedense, bu lüzumu yerine getirmedini hepimiz gördük ve eseflendik. Üstelik nutukta olmıyan antidemokratik sözler tercüman tarafından söylenmiş veya söylendirilmiştir. Bu sözlerin o gün zapta geçmesi lâzımgelirken ve o zaptı istememize rağmen maalesef okumamız mümkün olmadı. Zaptın tutulmadığına dair beyanat verildi. Nutukta, «Söz hürriyeti mutlak değildir, kayıt altına alınmalıdır» şeklinde sözler, hürriyet aleyhinde cümleler, basın hürriyeti aleyhinde, basın hürriyetinin fazla aşırı olmasının zararlı olacağına dair cümleler zapta geçse idi aynen okurdum. Tercüman burada Sayın Endonezya Reisi-

cumhurunun söylemediği böyle sözleri tercümesi sırasında söylemiştir. Sayın Endonezya Cumhur Başkanı, böyle basın aleyhinde sözler söylememiş, bilâkis...

NECMEDDİN ÖNDER (Nevşehir) — Sen nereden anladın bunları?

EMİN SOYSAL (Devamla) — .... milletlerin hürriyetinden, hür olmalarından bahsetmiştir. Nutkun metni de elimdedir. Nutku söylerken dikkatle dinledim. Kendi naçiz bilgime göre, İngilizcesinden takibettiğim zaman bu şekilde bir söz söylemediğini hatırlıyarak buradan, yanlış tercüme ediyorsun diye hatırlattım.

O metin de tercüme edilmiştir. Beş kişilik heyet tarafından yapılan bu tercüme metni elimdedir. Nutkunda Sayın Reiscumhur beş yerde hürriyettten bahsetmektedir. Bunlar şunlardır :

Birinci hürriyet kelimesinin geçtiği cümle şudur :

(Biz de sizler gibi ilân ettiğimiz hürriyeti elimizdeki silâhlarla koruduk. Zamanın bizim lehimize çalıştığını ve müstemlekeciliğin yekvücut bir halk topluluğunun birleşmiş gayretleriyle bertaraf edileceğini biliyorduk.)

İkinci cümle şu :

(İhtilâl temposunu kaybeden, ihmal eden hürriyetini kaybeder, unutulur. Zira ihtilâlın kendisine mahsus bir hayatı vardır.)

Hürriyet kelimesinin geçtiği üçüncü cümle sudur :

(Biz hür bir milletin mağlubedilemeyeceğine, ancak imha olunabileceğine inanıyoruz. Sizin düşmanlarınız 'bozkurt'un tırnakları ile bizim düşmanlarımız da Endonezya kartalının pençesiyle karşılaştılar.)

Bundan başka Türkiye'nin rönesansından bahsediliyor.

Dördüncü; (Hürriyet) kelimesinin geçtiği cümle sudur :

(Ayın zamanda dünya emniyeti ve beşeriyetin refahı için müsavi vecibelerin mesuliyetini de kabul ediyoruz. Hürriyet fikrindeki bu uyanışın ve bu muazzam bağımsızlık iştiyakının dünya muvazenesini değiştirdiği şüpheden vârestedir.)

Beşinci; (Hürriyet) kelimesinin geçtiği cümle sudur :

(Hürriyet fikrinin yeniden doğması ile bu nevi zarar ve tehlikeler muvakkaten zail olmuştur. Ancak, emperyalizmin ve emperyalist zihniyetin devam ettiği müddetçe biz yine bu tehlikelere mâruz kalacağız.)

Muhterem arkadaşlarım, görüyorsunuz ki, tercümanın burada söylediği, bir kısmımızın alkışladığı; (Söz hürriyeti, şöyle olursa şöyle olur, şöyle olursa böyle olur, tehlikesiz olur» şeklinde Sayın Endonezya Cumhurreisi bir tek kelime sarf etmemiştir. Hürriyeti, milletlerin hürriyeti olarak ele almış, hürriyetin müdafaasını, milletlerin hürriyetinin müdafaasını yapmıştır. Nutku dikkatle dinledim, tercümanı da dinledim. Tercüman nutukta olmıyan şeyleri söyledi, bilmiyorum kendisine başkası mı verdi? O zaman; «Yanlış tercüme ediyorsun» diye tercümana hitabettim.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, büyük bir milletin Reiscumhurunun burada verdiği nutuk tercüme edilirken, Hariciye Vekâletinin son derece ihtiyatlı davranması lâzımdı. Nutkun tercümesi evvelce yaptırılır ve Reiscumhur okuduktan sonra, yanında durarak metin aynen okunabilirdi, yahut da Reiscumhur söyledikçe paragraf paragraf kuvvetli bir tercümanın burada tercüme etmesi iktiza ederdi.

O ne karışıklıktı. Tercümanın kâğıtlarını birbirine karıştırmaması, kâğıtların arasında not araması, oraya tekrar gidip, gelmeler, kendisi-

ne Hükümet tarafından kâğıt göndermeler, yarrabbi ne karışıklıktı!

Şimdi ben başka bir noktaya temas edeceğim; Sayın Endonezya Reiscumhuru geniş çapta milletlere hitabeden kendi saha ve yukufu ile mütenasip bir nutuk verdi, ve bu nutkunda Türkiye Cumhuriyetinden bahsederken diğer taraftan bizim de dâhil olduğumuz NATO devletlerinden Holânda'ya kendi lisam mahsusu ile hücum etti. Hariciye Vekâletinin bu nutku evvelâ kendilerinin görmeleri ve muatabık kaldıktan sonra Mecliste söyletmeleri lâzımgelirken bu yapılmadı. Ayrıca da Sayın Reiscumhurun söylemediği sözler, söylemiş gibi tercüme edildi.

NECMEDDİN ÖNDER (Nevşehir) — Mesuliyeti ona ait...

REİS — Emin Bey, zaptı sabık hakkında konuşmanız icabederken, mevzu dışına çıkıyorsunuz...

EMİN SOYSAL (Devamla) — Arz ettiğim zaptı sabık hakkındadır. Bu cümlelerin zaptı sabıkta geçmesi dolayısıyla konuşuyorum. Bir Devlet Reisinin burada söylemediği sözleri söylemiş gibi tercüme ederek söylemiş olmaları bu Büyük Meclisin vakar ve ciddiyetiyle kabili telif değildir. En aşağı, Hariciye Vekilinin istifa etmesi lâzımgelir! (Sağdan : «Bravo» sesleri, alkışlar) Dünyanın her hangi bir yerinde bu meselede Meclis karşısında yalnız bir mütercim mesul olmamıştır. (Sağdan : Alkışlar, bravo, sesleri)

REİS — Sayın Endonezya Reiscumhurunun konuşmaları burada tercüman tarafından hulâsa halinde ve kısa kısa tercüme edilmiştir. Esas itibarıyla Endonezya Sayın Reiscumhurunun nutukları, yazılı olduğu için verildiği gibi, aynen zapta geçmiştir. Arzu ederlerse Kâtibi Umumiğe müracaatle söylediklerinin her kelimesini harfi harfine zabıtta bulmaları mümkündür.

EMİN SOYSAL (Maraş) — Söz istiyorum, Reis Bey. Cevap vereceğim.

REİS — Haklı veya haksız bu mevzudaki itirazlarınız zapta geçmiştir. Yapılacak başka bir muamele yoktur. (Sağdan, gürültüler)

Riyaset Divanı Heyeti Umumiye mâruzatından müzakereye devam ediyoruz. (Sağdan : Gürültüler, «Niçin söz vermiyorsunuz?» sesleri)

4. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MAZURATI

1. — Adana Mebusu Hamdi Öner'in, Hâkimler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bazı maddelerinin kaldırılmasına dair olan kanun teklifinin ruznameye alınmasına dair takriri (2/201, 4/115)

REİS — Takriri okuyoruz, efendim.

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Hâkimler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bazı maddelerinin ilgasına dair kanun teklifim 6. VI. 1958 tarihinde Yüksek Başkanlığa sunulmuştur.

Hükümetin bu konuda getireceği kanun teklifi ile birlikte müzakeresine Adalet Encümeni karar vermiş olduğundan teklifim bir seneye yakın zamandanberi beklemekte ve Umumi Heyete intikal etmemektedir.

Tüzüğün 36/3 nci maddesine tevfikan tasarrufların doğrudan doğruya ruznameye alınmasını saygı ile rica ederim.

Adana
Hamdi Öner

REİS — Adliye Encümeni.

ADLİYE ENCÜMENİ REİSİ CEVAT ÜLKÜ (Aydın) — Muhterem arkadaşlar, Adana Mebusu Hamdi Öner arkadaşımızın vermiş olduğu takrirden de bahis eylediği gibi, Hâkimler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bazı maddelerinin ilgası hakkında vermiş olduğu teklif encümenimizce müzakereye alınmış ve kendisi bu bapta Adliye Encümeninde gerekli izahatı vermiş bulunmaktadır. Ancak aynı mahiyette bir kanunun bütün şumülüyle etraflıca Hükümet tarafından da hazırlanmakta olduğunu Hükümet temsilcisinin beyan etmesi üzerine, mezkûr teklifin Hükümetten gelecek lâyiha ile birlikte tevhidten müzakere edilmesi tarzı karargir olmuştur. 1. XII. 1958 tarihinde alınmış olan bu karar Hükümete de aynı suretle bildirilmiştir.

Şahsan istihbaratımıza göre Hükümetçe hazırlanmakta olan lâyiha son şeklini almış ve sevkedilmek üzere bulunmuştur. Bu itibarla Hamdi Öner arkadaşımızın 19 maddeyi değiştiren ve bazı maddelerinin ilgasını isteyen ve hattâ Hâkimler Kanunu ile tearuz teşkil eden birçok hususi kanunlardaki hükümleri dahi il-

ga eder mahiyette ve yine Hâkimler Kanununda bugüne kadar tatbik edilegelen sistem ve prensiplere müteallik değişikliği ihtiva eder teklifinin İhtisas Encümeninde görüşülmesi, sistemler ve prensipler üzerinde gerekli incelemelerin yapılması ve ondan sonra alacağı son şekliyle Yüksek Heyetinize sevk edilmesi icabeder. Bu itibarla sayın Hamdi Öner'in ruznameye alınması hakkındaki teklifini muvafık görmemekteyiz. Kendileri de kanundaki gerek mucip sebepleri bakımından, gerekse tekliflerinin mahiyeti itibarıyla böyle bir kanunun ve tadilatının ruznameye alınıp Umumi Heyetçe derhal tezekkürünü doğru bulmıyacaktırlar. Bu itibarla kendilerinden, biz bu teklifin Adliye Encümeninde görüşülmesine müsaade etmelerini de rica ederiz.

REİS — Hamdi Öner

HAMDİ ÖNER (Adana) — Muhterem arkadaşlar; hâkimlerin bir an evvel teminata kavuşturulması meselesi memlekette 4 - 5 seneden beri bir ana dâva halini almıştır. Bu konuda bir kanun teklifi hazırladım. Bu teklifim mümkün mertebe icranın tasarruflarına karşı hâkimi koruyan hükümler ihtiva etmektedir. Sayın Encümen Reisinin buyurdıkları gibi teklifim, diğer kanunlara zıt hükümler ihtiva etmiyor. Bahsettikleri hükümler Emeklilik Kanununun 39 ncu maddesidir. Hâkimler Kanununun teminat ihtiva eden hükümleri meyanda esasen eskiden de 65 yaşını ikmal etmeden emekliye sevk edilemeyeceklerine dair bir fıkra vardı, fakat bu fıkra ilga edilmişti. Yaptığımız ilâve eski kanunun bünyesinde mevcudolan bu hükmü ihya etmektedir. Bu itibarla esasen kanunun aslında mevcudolan bir hükmü ihya, diğer kanunlara tezat olarak tavsif edilmemek lâzımgelir.

Hükümet bir tasarı getirecek buyurdular. Hükümet, 6 - 7 seneden beri ana dâvalara ait ana kanunlar getireceğini vadediyor. Diğer vaitleri gibi bunun tahakkukuna senelerden beri intizar etmekteyiz. Ana dâvaları ele alacağımı, ana kanunları getireceğini mütemadiyen vadediyor, diğer vaitleri gibi bunun da tahakkukuna intizar halindeyiz. Binaenaleyh

Hükümetin de böyle bir kanun teklifi getireceğine ihtimal vermiyorum.

Bir mebusun kanun teklif, teşrii vazife ve yetkisidir. Hükümetin de böyle bir kanun getirme hazırlığında bulunduğu bahsile, hatâ bu resmî bir yazıda mevcud olmadığı Sayın Encümen Reisinin hususi istihbaratına nazaran, Hükümetin de hazırlıkta bulunduğu esbabı mucibesıyla bir mebusun haiz olduğu teşrii vazifeleri tahdidetmeye Anayasa hükümleri cevaz vermez.

Hak ve hürriyetlerin korunması ve idare edenlerin mesuliyetlerinin tâyin ve tesbiti konusunda adalet müessesesinin ve takip uzuvlarının gerektiği gibi işleyemediği kanaati cemiyetimizde huzursuzluk yaratmıştır. Hâkimleri teminata kavuşturan tasarının derhal ruznameye alınması lüzumunun sebeplerini izah edeyim :

Şahsi iradelerin yerine hukuki nizamın teesüsünden ve hassaten demokratik rejimin kurulmasından sonra kaza kuvvetinin tarihsel önemi büsbütün artmıştır. İdare edenlerin salâhiyet hudutlarını ve devlete karşı ferdin hak ve vazifelerini tâyin eden merci adalet cihazıdır. salâhiyet ve vazife hududunu tâyin ve tahdideden, hak ve hürriyetleri koruyan, nizamda keyfîlik ve şahsiliği önliyen cihaz olması itibarıyla adaletin hukuki devlet rejimi içindeki rolü veya önemi üstündür. Adaletin kendisinden beklenen çeşitli hayati vazifeleri tam olarak ifa edebilmesi ancak diğer kuvvetlerin tesirinden kurtulmuş olmasına bağlıdır.

REİS — Gündeme alınmasını gerektiren sebepleri izah ediniz. Esasa girmeyiniz.

HAMDİ ÖNER (Devamla) — Bunu izah ediyorum.

Emeklilik Kanununun 39 ncu maddesi ve bu konuda diğer tadilat ve bilhassa tatbikatta beliren zihniyet bizde adalet teminatını tamamen yok etmiştir. Adaletin teminatsız hale getirilmesi, cemiyet ve Devlet bünyesinde son senelerde açılan yaraların vahametini artırmıştır. Bu teminat tasarısının bir an evvel ruznameye alınmasını rica ediyorum.

Arkadaşlar; son senelerde adaletimiz aleyhine güven sarsıcı birçok hâdiseler cereyan etmiştir. İcraatlerini tasvibetmiyen muharrir ve fikir adamlarının mahkûmiyet kararları hâkim-

lerden evvel icra kuvveti tarafından tefhim olunmaya başlanmıştır. Fikir ve kalem erbabı, adaletin baskısı ile düşüncelerinden vazgeçirilmişlerdir.

Arkadaşlar; hâkimlik, her şeyden evvel, güven istiyen bir meslektir. Bugün bu mesleke intisabedeceklerin gelecekları hakkında güvenleri yoktur. Hâkimlik mesleğini bizzat hâkimlerin ve hâkimliğe intisabedeceklerin nazarında müemmen bir meslek haline getirmeğe mecburuz. Son senelerde adalet meslekine karşı görülen rağbetsizliğin sebebini yalnız geçim sıkıntısında aramak doğru değildir. Demokratik rejimin kendisinden beklediği hayati vazifeleri, vicdan huzuru ile, meslekî şevk ve itminan ile bilhassa...

REİS — Hamdi Beyefendi, bu şekilde konuşmanıza müsaade edemem. Siz, kanun teklifinizin ruznameye alınması hakkında takririniz üzerinde konuşmak için söz almış bulunuyorsunuz. Heyeti umumiyesi üzerinde değil.

HAMDİ ÖNER (Devamla) — Ben de aynı mevzu üzerinde konuşuyorum, Reis Bey. Hâkimler Kanununun ruznameye alınmasını icabettiren sebepler ve bunun ehemmiyeti hakkında Büyük Meclise mâruzatta bulunuyorum.

REİS — Gündeme alınması hakkında konuşabilirsiniz. Gündeme alınması hakkında mütalâa serd edin.

HAMDİ ÖNER (Devamla) — Muhterem arkadaşlar; adalete ait rejimin tadilini niçin istiyorum, adalet nizamının tadilini niçin istiyorum; onu arz ediyorum. Bilhassa şu noktayı belirtmek isterim : 1954 senesinden itibaren demokratik prensiplerle bağdaşmayan iktidarın tutumu âdalet nizamının tahribine doğru gitmektedir. Bunun bir an evvel halledilmesi lâzımdır. Bilhassa Emeklilik Kanununun 39 ncu maddesi adalet müessesesini tahribetmiştir. Türkiye'de kaza icranın hükmü altında bulunmaktır. Bugünkü fiilî vaziyet budur. Bu vaziyet karşısında bir cemiyette huzur, sükûn ve istikrar beklenemez. Bu huzur ve sükûnu temin edecek teklifler, vakit kaybetmeden, derhal gündeme alınmalıdır. Bugün icra, kaza kuvvetinin mukadderatına hâkimdir. Bu vaziyette ne olur, ne gibi endişe verici haller doğabilir, bunları niçin arz etmiyeyim Reis Beyefendi?

REİS — Beyefendi, konuşmalarınız zapta geçmektedir ve talebenizle bunların bir alâkası

yoktur. Birinci ihtarı veriyorum.

NECMEDDİN ÖNDER (Nevşehir) — Kanun geldiği zaman bunları konuşursunuz.

HAMDİ ÖNER (Devamla) — Neden kanun geldiği zaman olsun?

REİS — Hamdi Bey, teklifinizin gündeme alınması hakkında konuşmanızı tekrar rica ediyorum.

Kanun geldikten sonra heyeti umumiyesi üzerinde uzun uzadıya konuşabilirsiniz Beyefendi. Bunların burada alâkası yoktur.

HAMDİ ÖNER (Devamla) — Arkadaşlar, kaza kuvvetinin bugün lâıyık ile işliyememesi yüzünden basın ıstırap çekiyor, seçim emniyeti kalmamıştır. (Soldan, gürültüler) («Seçim emniyeti yok da nasıl geldin» sesleri) Bizim bunları bu kürsüden izahatımıza da tahammül gösterilmiyor. (Gürültüler) Mâruzatım adalete tesir yapmanın devam etmekte olduğunu izahtır. Bunun tehlikelerini hep idrak edelim, bu kötü akibetler hazırlar, tenimatsız bir adalet temelsiz bir binada yaşamının endişe ve ıstırabını ya-

ratır; bizim için. Hükümetten böyle bir lâıyhanın geleceğini zannetmiyoruz.

Burada mâruzatıma nihayet verirken teminatsız bir adaletin memlekette endişeler tevli dedeğini hatırlatmak isterim. Hükümet 5, 6 seneden beri Medeni Kanun, Ceza Kanunu, Borçlar Kanununu getirmemiştir, onların durumu ne ise bunun da akibeti o olabilir. Onun için tasarının gündeme alınmasını, aksine vicdanımızın müsaade etmemesini rica ederim.

REİS — Arkadaşımızın tekliflerinin gündeme alınması hususunda verdiği taktir Dahali Nizamnamenin 36 ncı maddesinin 3 ncü fıkrasına uygundur. Müddet tecavüzü mevcuttur. Encümeni dinlemiş bulunuyoruz, taktir sahibi arkadaşımızı da dinlediniz. Kanun teklifinin gündeme alınabilmesi Yüksek Heyetinizin kararına bağlıdır. Bu hususu reylerinize arz edeceğim; kanun teklifinin gündeme alınmasını kabul edenler... Etmeyenler... Taktir ufak bir ekseriyetle reddedilmiştir, efendim.

Haklarında müstaceliyet kararı verilen maddelerin müzakeresine devam ediyoruz efendim.

5. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair kanun lâıyhası ile Çankırı Mebusu Ferhan Arkan ve 5 arkadaşının, Çankırı vilâyetinde sel baskını dolayısıyla vukua gelmiş olan zararların giderilmesi, Kırşehir Mebusu Hayri Çopuroğlu ve 2 arkadaşının, Kırşehir vilâyetinde sel baskını dolayısıyla vukua gelmiş olan zararların telâfisi hakkında kanun teklifleri ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/213, 2/185, 2/192)*

REİS — Efendim, encümenin hazırladığı yeni birinci madde üzerinde görüşmelere devam ediyoruz. Söz Encümenin. Buyurun Ekrem Bey!

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ EKREM ANIT (Samsun) — Muhterem arkadaşlarım, geçen celsede sayın arkadaşım Adana Mebusu Kemal Sarıbrahimoğlu, müzakere konusu olan birinci maddenin ikinci fıkrasında, (âfetin umumi hayata müessir olup olmadığına İmar ve İskân Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince karar verilir) fıkrasına temas ederek bunun bir müddetle takyidedilmesi lâımgeldiğini

ileri sürmüşlerdi. Eesasen evvelce bu yolda bir taktir de vermişlerdi. Birinci maddenin yeniden tedvini esnasında komisyonumuzca bu isteğim icrayı takyit ve tahdideder mahiyette görüldüğü için kabul edilmemiştir. Diğer serd ettiği mütalâalarını ise kanunun tümü üzerindeki müzakere sırasında Sayın İmar ve İskân Vekili Beyefendi ile bendeniz cevaplandırmıştık. Arkadaşım umumi hayata müessiriyette kıstasın ne olacağını sordular. Evvelce de arz ettiğim gibi. Bu cemiyet hayatını umumi olarak aksatacak, âmme hizmetlerini durduracak olan hâdiseler, mütehassıs organların tetkikinden geçip İmar ve İskân Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince karara bağlanacaktır. Tabii âfetler, malûmunuz olduğu üzere, yer sarsıntısı, sel baskını, yer kayması, yangın, çığ ve benzeri âfetlerdir. Her biri mahiyeti itibariyle aykırılık gösterir. Zelzele mın takalarının tesbiti uzun bir zaman ister. Mütehassıs organlar gidecek tetkikat yapacak ve yapılması icalemeden işler üzerinde noktai nazarlarını İmar ve İskân Vekâletine raporla bildirilecekler ve İmar ve İskân Vekâleti de İcra Vekilleri Heyetine teklifte bulunacaktır.

Arkadaşım; «icra müddetle takyidedilmezse işler sürünce mede kalacaktır» dedi. Maalesef bu kürsüde Tabii Âfetler Kanununun müzakere edildiğini unutarak politika yapmaya kalktılar. Mesul Bakan yerinde değilse evleviyetle vekili vardır. Bakana mevdu vazifeler vaktinde görülecektir, müsterih olsunlar.

Arkadaşım, «Kırşehir ve Çankırı'da zelzele oldu, vatandaşa ne gibi yardım yapıldı?» diye soruyorlar.

Kanunun tümü üzerinde yapılan müzakere sırasında Sayın İmar ve İskân Vekili Beyefendi bu kürsüden muhterem arkadaşlarıma, Kırşehir ve Çankırı'da zelzeleyi mütaakıp yapılan âcil yardımlarla yapılacak olan işlerden bilgi vermişlerdi.

Geçen toplantıda da söylemiştim, yine tekrar ediyorum: Nakledilecek hanenin mecmu adedi 7 946 dan ibaret, bunlardan 187 köy, on haneden yukarı toplu olarak 58 köy ise on haneden az olup bunlar da münferit olarak nakledilecek ki, yalnız yer kaymasından 245 köydeki vatandaşlar bugün bu kanunun çıkmasını bekliyorlar. 24 - 25 Nisan gecesi maalesef yine Muğla vilâyetinin Köyceğiz kazasında vukua gelen zelzele dolayısıyla 4 - 5 köyde binalar yıkılmıştır. Elbette ki bu köylerin sakini olan vatandaşlardan birçoğu şimdi yuvasız kalmıştır. Vakaa Hükümet âcil tedbirleri almış bulunmakta ve bu vatandaşların dert ve ıstıraplarını gidermeye canla, başla çalışmaktadır. Fakat bugün bütün âfetleri şumulüne alan bu kanun henüz müzakere edilmekte olduğundan bizzarure 4623 sayılı zelzeleden evvel ve sonra alınacak tedbirlere dair Kanununun tatbiki icabetmektedir. Geçen celsede de arz ettim, komisyonca yeniden tedvin edilen madde Riyaset Yüksek Makamına sunulmuş bulunmaktadır. Maddenin kabulü ile kanunun bir an evvel çıkarılmasını hassaten rica ederim.

REİS — Kemal Sarıbrahimoğlu.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlarım, arkadaşımız Ekrem Anıt Beyefendi hakikaten gayet yerinde bir temennide bulundular, dediler ki: «7 946 hane nakil için bu kanunu beklemektedir. Köyceğiz ve sair yerlerdeki felâketler bu kanunun tatbikiyle tedavi edilecektir. Bir an evvel çıkmasını biz de istiyoruz.» Yalnız bu kanunun şimdiye kadar aylar-

dan beri komsiyonlarda, Umumi Heyette sürünce mede bırakan biz değil, Demokrat Parti ekseriyetidir. (Soldan «neden?» sesleri).

MEHMET DÖLEK (İçel) — Encümene gelmiyorsunuz.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Encümenlere gelmiyorsak, iktidarın bütün encümenlerde ekseriyette olduğu bir hakikattir. Bu itibarla sizler gelip bunları çıkarırsınız.

Ekrem Anıt Beyin şahsına raci olmak üzere bir şeyden bahsetmek isterim, kendisine hürmetim olan bir arkadaşdır. Bu kanun ikinci defa müzakere edildi, iki ayı müteceviz bir zaman geçti. Bu zaman zarfında raporları hazırlayıp huzuruza getirilebilirdi. Ancak rapor hazırlanmadığı içindir ki talik edilmiştir. Bu itibarla aylarca talikine bizzat sebebolan arkadaşımızın burada, gelip serzenişte bulunmasını doğru bulmadım.

Sonra dediler ki; «Çankırı ve Kırşehir'de yapılan işleri, felâketten sonra alınan tedbirleri Sayın Medeni Berk izah ettiler.» Evet Hükümet temsilcisinin beyanlarını encümende de dinledik. Ve oradan da öğrenmiş bulunuyoruz ki, hâlâ Kırşehir ve Çankırı'nın felâketzede vatandaşları ıstırap içindedir. Çankırı Mebusu Sayın Fırat Beyefendi de durumu bütün açıklığı ile encümende izah etmişti. Zaten bizim bu madde üzerinde ısrarla duruşumuzun sebebi de, bu işlerde açık ve reel ihmallerin bulunmasıdır. Yoksa biz neden ısrar edelim. Sütten ağzı yanan yağurdu üfler de yermiş, arkadaşlar.

Sonra ben burada bahsettim. Kendileri temas etmediler, edemezler. Geçen sene Seyhan taşı, yüzbinlerce vatandaş zarara uğradı. Telgraf çektik, fakat vekâletten ilgilenen olmadı. Geçen celsede burada «Felâket mıntıkalarına derhal alâkahlar gider.» demişlerdi. Maalesef gelmedi ve 360 ev yıkıldı, haraboldu, şimdiye kadar yardım eden olmadı.

«Mesul bakan yoksa yerine vekili olur» diyorlar. Evet, bu bir Anayasa icabıdır, biliyoruz. Yalnız, mesul bakan Ankara'da bulunduğu halde meselâ; Ziraat Vekili Sayın Nedim Ökmen Beyle temas etmek ve derdimizi anlatmak imkânını bulamadık. Bir ay uğraştık bulamadık, arkadaşlar. Kâh toplantıda dediler, - ki kendisinin bu siyasi toplantı ile hiç alakası yoktu - kâh İstanbul'da dediler, bir türlü görüşemedik arkadaşlar.

NURİ ÖZSAN (Muğla) — Kanunu konuşalım, bunun kanunla alâkası yoktur.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Arkadaşlar, bunun kanunla alâkası vardır. Kanunu tadil teklifimizin mucip sebeplerini bunlar teşkil etmektedir Beyefendi, takdir buyursunuz.

Muhterem arkadaşlar, mecbur olduk Sayın Nedim Ökmen'e dahilî telgrafla durumu haber vermeye. Yine maalesef yardım eden olmadı. İstanbul'da günlere kalmak için vakit bulan ve hiçbir vazifesi olmadığı halde Fordson Traktörlerini tevzi işini üzerine alabilen Ziraat Vekili Nedim Ökmen'e temas etmek için vakit ayırmak imkânından mahrum kaldık ve telgrafla haber verdik.

İşte arkadaşlar, bu acı misalleri gördüğümüz ve bizzat müşahade ettiğimiz için, icrayı muayyen bir müddetle takyidedelim, diyoruz. Bunda Meclis olarak ne gibi bir zarar görülüyor acaba? Mukni bir zarar, mukni bir mâni varsa lütfen söylesinler, biz de inanalım. Birçok kanunlarda icra tahdid edilmiştir, icraya muayyen bir müddet verilmiştir.

Sonra, dediler ki «Tetkik ve tahkik için muayyen bir zaman lâzımdır.» Hakikaten doğrudur. Yalnız arkadaşlarım, şu kanunun diğer maddeleri, bilhassa 2, 3 ve 5 nei maddeleri tetkik edilirse görülecektir ki, zaten bu tetkikat bir felâket vuku bulmadan evvel yapılacaktır. Bakınız 2 nei madde ne diyor :

(MADDE 2. — Yer sarsıntısı, yer kayması, su baskını, çığ, kaya düşmesi gibi âfetlere mâruz kalabilecek bölgeler İmar ve İskân, Nafia, Dahiliye, Maarif ve Ziraat Vekâletlerince müştereken tesbit ve Vekiller Heyetince tasvibedikten sonra neşir ve ilân olunur.

Yangın tehlikesine mâruz sahalarda, şehir ve kasabalarda belediye meclisleri, köylerde ihtiyar meclisleri tarafından tesbit ve kaymakamların mütalâası alındıktan sonra valilerin tasvibi üzerine ilgili bölgelerde ilân olunur.)

Arkadaşlar, ilân edilecek zaten, tetkik edilecek, tahkik edilecek ve heyetler gidecek. Memleketin felâkete mâruz kalması melhuz olan bölgeler, önceden ilân edilecek, bunlar resmen tesbit edilecek, daha evvel tetkikat yapılmış olacak.

Sonra üçüncü madde der ki :

(MADDE 3. — İkinci madde mucibince ilân edilen âfet bölgelerinde yeniden yapılacak veya değiştirilecek veya büyütülecek veya esaslı tamir görececek resmî ve hususi bütün yapıların tâbi olacağı fennî şartlar İmar ve İskân ve Nafia vekâletlerince müşterek bir talimatname ile tesbit olunur.

Belediye teşkilâtı olan yerlerde verilecek yapı ruhsatyelerinde bu talimatname esaslarını göz önünde bulundurulması mecburidir.

Belediye teşkilâtı olmayan yerlerde ise ihtiyar meclisleri bu talimatnameyi tatbik etmekte mükelleftirler.

Bu madde hükümlerine aykırı olarak yapılacak inşaat 13 maddede zikredilen usul dairesinde mahallin en büyük mülkiye âmirinin emriyle yıktırılır.)

Yani binaların yapılaş şekli ve saire zaten tesbit edilmiş, önceden hazırlıklar tamamen yapılmış olacaktır.

Sonra 5 nei madde; Ekrem Anıt Beyin yaptığı teklif üzerine komisyonda bu 5 nei maddede yeni hazırlıkların yapılması ve felâketten sonra yapılacak yardımların tanziminde esas olmak üzere lüzumlu elemanların yetiştirilmesi için enstitülerin kurulması hususunda İmar ve İskân Vekâletine salâhiyet verilmiştir. Demek ki, fennî şartlar ve memleket realitelerine uygun tedbirlerin önceden kararlaştırılması ve tesbit edilmesi ve felâket olur olmaz, nihayet önceden hazırlanmış plânların yeniden gözden geçirilip karar verilmesi kalacaktır. Bu karar verilmediğinde umumi hayata müessir âfetlerde İcra Vekilleri Heyeti kararı olmadan hiçbir şey yapılamıyacaktır. Bu kanun harekete geçemeyecektir. Sadece valiler ve yetkili idare âmirleri sudan birtakım tedbirlerle vaziyeti idare edeceklerdir. İşte böyle bir idarei maslahat zihniyetini ortadan kaldırmak ve icrayı anında ve zamanında vazifeye sahip çıkmaya zorlamak için böyle bir tahdit hükmünün ilâvesini zaruri görmekteyiz.

Bu itibarla arkadaşımın izahlarını mukni görmedim. Bendeniz tadil teklifimden evvel demiştim ki, «(Umumi hayata müessir âfet) ne demektir? Bu kürsüde izah edilsin ki, ileride vakı tatbikatlarda birtakım hatalar önlen-sin.» Arkadaşım bir türlü bunun umumi lâflarla olsun izahına girişmediler. Geçen celsede

şöyle yarım temas ettiler, bu celsede esaslı suretle izahlarını bekliyordum yine izah etmediler. Burada 2 nci maddede deniyor ki: «Yanın tehlikesine. mâruz sahalar, şehir ve kasabalarda belediye meclisleri, köylerde ihtiyar meclisleri tarafından tesbit ve kaymakamların mütalaâsı alındıktan sonra valilerin tasvibi üzerine ilgili bölgelerde ilân olunurlar». Demek ki, bir köyde birkaç evin yanması bu kanunun hükmüne göre umumi hayata müessir âfet telâkki edilecek. Arkadaşımın evvelki celselerde verdikleri nâtamam izahlara göre köylerde evlerin ve sairenin tehlikeye mâruz kalmasını bu kanunun şumulünde görmüyorlar gibi geldi bana. Bu ciheti lûtfen izah buyursunlar, hattâ mümkünse bu maddeden neler anladığımı da Hükümet izah buyursun. Bu, ileride tatbikatçılar için çok güzel bir ışık olur. Meclis için de ileride bu kanunun tatbik şeklini kontrol bakımından faydalı olur. Lûtfen bu hususları izah buyursunlar. Bendenizin teklifim kabul edilirse her halde Hükümet için de, memleket için de faydalı olur. Bir kanun yapılırken üç beş sene için yapılmaz; şu veya bu markalı iktidar için değil, senelerde tatbik edilecek bir eser meydana gelsin. Bugün iktidar Demokrat Partide, yarın Halk Partisinde veya bir başka partide olabilir. Onun için bu kanun bir eser halinde torunlarımıza intikal edecektir.

NAIL GEVEÇİ (Aydın) — Markası ne demek?

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Evet beyefendi, öyledir, iktidarda kalmanın ebedi sırrına kimse ermemiştir, ermenin çaresini kimse bulamamıştır. (Soldan «hepimiz fâniyiz» sesi.)

ŞAHAP KİTAPÇI (Tokat) — Nail Bey, hiç de tahammül edemiyorsunuz.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Evet fâniyiz, yalnız fâni olmakla beraber beyefendi, Allah'ın iradesi muhakkak ki, insanları bir gün göçürecektir. Ama bir de milletin iradesi olduğunu bir gün öğreneceksiniz. Hem de çok geç olmıyan bir tarihte.

Bu itibarla arkadaşlarım; evet bugün itiraz ediyorsunuz, bugün iktidar mensubu milletvekilleri olarak icranın tahdidine yanaşmıyorsunuz, yalnız unutmayın ki, yakın bir gelecekte

muhalefete geçtiğiniz gün şu fıkranın ilâve edilmemiş bulunmasının acısını belki de çekeceksiniz. Biz millet çekmesin istiyoruz. Bu itibarla teklifimizin kabulünün memleket menfaatleri bakımından zarurî ve lüzumlu olduğuna inanıyoruz. Lûtfen kabul edin.

REİS — Nafia Vekili.

NAFIA VEKİLİ TEVFİK İLERİ (Samsun) — Arkadaşlar, bu kanun metni üzerinde arkadaşımızın birtakım teklifleri oldu. Komisyon sözcüsü mütalâlarını serdetti. Alâkalı vekil arkadaşım lüzum görürse şüphe yok ki izahatta bulunur. Fakat ben iki celsedir Sarıbrahimoğlu arkadaşımızın üzerinde ısrarla durduğu bir husus dolayısıyla söz almış bulunuyorum.

«Falan yerde şu oldu da kimse alâka göstermedi, filân yerde bu oldu da kimse alâkalanmadı» şeklinde bu arkadaşımızın ileri sürdüğü iddialar tamamen realiteye aykırıdır. Ortada, bugün çıkartmak için çalıştığımız kanun mevcud olmadığı halde mevcut mevzuata göre Hükümet, memleketimizin hangi köşesi bir felâkete uğramışsa süratle ve akabinde o bölgeye gitmiş ve vatandaşların yarasını mutlaka sarmıştır.

NAŞİT FIRAT (Çankırı) — Yok canım...

TEVFİK İLERİ (Devamla) — Çankırı mebuslarını şahit tutarım. Fakat Naşit Fırat'ı tutamayacağım, çünkü o sıralarda Zonguldak'ta bulunan Sayın Devlet Reisimiz, seyahatini yarıda bırakarak geceyarısı Çankırı'ya gitti. Cumhurbaşkanımız icabeden tetkikatı yapıp gün doğduktan sonra Ankara'ya gelirken bendeniz Nafia Vekili sıfatıyla yolda Cumhurbaşkanımıza mülâki oldum. Çankırı'ya gittiğim zaman Naşit Fırat Bey Çankırı'da yoktu; daha çok zaman yoktu. (Sağdan, gürültüler)

Söz alır, gelir, burada konuşursunuz. Anlaşıyor ki bu sözlerim yerinden konuşanlara dokundu.

Ben Çankırı'da iken Medeni Berk arkadaşımız geldi. Ben orada iken Sağlık Vekili arkadaşım geldi. Bir sel felâketi akabinde, hâdiseden sonra, henüz 24 saat geçmeden Reiscumhur ve Kabinenin üç vekili Çankırı'da idi. Hâdiseyi gördük, alınması icabeden bütün tedbirleri tesbit ettik ve aldık. Ne yaptık? Kendi branşımıza taallûk edenleri söyleyeyim. Ankara'da benderesi üzerindeki ve daha başka inşaatların geri kalmasını göze alarak, elimizde ne kadar mo-

topomp ve makina varsa Çankırı'ya götürdük ve içi su ve çamur dolmuş ve yıkılmamış evlerin tahliye işlerini bu motopomlarla gördük. Vatandaşların ilk yarasını böyle sardık. Dere-ler dolmuştu, her an yeni tehditler mevzuubahisti. Ekskavatörler, buldozerler götürdük, derelerin yeni bir âfete meydan vermemesi için hemen temizledik. Tahribedilmiş yollarla yeni yolları açtık. Bir yandan da yeni kurulacak mahallenin yeri tesbit edildi. Bu yeni kanun elimizde olmamasına rağmen Muhterem İmar Vekili arkadaşımız bütün imkânlarla başvurarak bütün yardımları yaptı. Bu, kısaca Çankırı'ya yapılanların tesbitidir. Orada Çankırı mebusları arkadaşlarımız da vardı, yine Neşit Fırat arkadaşımızı istisna ediyorum, diğer mebus arkadaşlarımız Hükümetin bu yakın alâkasından dolayı memnuniyetlerini ifade ettiler. Bunu da arz ediyorum.

Bunlar bir tarafa fakat 1950 den beri memleketin birçok yerleri yangın gördü, sel gördü, zelzele gördü. Her birisinin üzerinde; felâkete uğrıyan bu yerlerde bugün birer mamure kuruldu. İşte yanan Gerze. Sarıbrahimoğlu arkadaşımın istirham ediyorum, bir gidip görsünler şu Gerze'yi. Yangından sonra, bugün büyük bir kısmının içinde mesut insanların civil civil barındığı yepyeni, modern bir Gerze kurulmuştur. Hükümet tarafından ve süratle, hem de bu kanun çıkmadan..

HÂDİ HÜSMAN (İstanbul) — Şimdi de Yenice...

NECMEDDİN ÖNDER (Nevşehir) — Evet Yenice!...

NAFIA VEKİLİ TEVFIK İLERİ (Devamla) — Bu iş de hemen ele alınmış bulunuyor.

Arkadaşımız, Hükümet bulunmuyor, İstanbul'a gidiyor, şuraya, buraya gidiyor diyorlar. Bu sözler beni kürsüye çıkardı. Sarıbrahimoğlu arkadaşımız; genç arkadaşım, bu memleket bir Erzincan felâketi gördü. On beş sene oraya kimse el sürmedi; bir İsmet Paşanın heykelinden başka hiçbir şey yapılmadı. (Soldan, şiddetli alkışlar)

REİS — Neşit Fırat.

NAŞİT FIRAT (Çankırı) — Muhterem arkadaşlar, memleketin bir tarafının bir felâkete mâruz kalması halinde Devletçe, milletçe yapılması iltiza eden hususatin tesbiti zamanında bu

lâyihanın müzakeresiyle meşgul olunurken her hangi bir milletvekili arkadaşım diğer bir milletvekili arkadaşım, bir takaza, bir bildim nesine karşı Hükümetin içinde yer almış bulunan ve zaman zaman Başvekil vekâlet mertebesine erişmiş bulunan zatın hiç yeri yokken bana vâkı tâtirini her halde bu vekilin masabakını gayet iyi bildiğimden olsa gerektir. (Soldan, şiddetli gürültüler)

TEVFIK İLERİ (Samsun) — Bildiklerini söylemezsen namussuzsun! (Gürültüler) (Soldan, «Bildiği varsa açıklasın» sesleri)

REİS — Neşit Bey, bu şekilde konuşamazsınız. (Gürültüler) Müsaade buyurun, açıklasın.

NAŞİT FIRAT (Devamla) — Açıklıyayım. Bu zat 1950 senesinin arifesine kadar Cumhuriyet Halk Partisinin eşğini aşındırmış olanlardır.

NAFIA VEKİLİ TEVFIK İLERİ (Samsun) — Yalan söylüyor.

NAŞİT FIRAT (Devamla) — Evet.. Hacızade Rüstem'i mezardan çıkartsak aynen tekrar eder. Halen Samsun'da yaşayanlar da vardır.

NAFIA VEKİLİ TEVFIK İLERİ (Samsun) — Dirileri şahit göster.

NAŞİT FIRAT (Devamla) — Tokad'da zelzele vâkı olduğu zaman Samsun'da Nafia Müdürü olarak orada bulunan bu bey, vaktiyle Tokad'a yardıma koşan kimselerin kimler olduğunu iyi bilmesi iktiza eder.

Neşit Fırat, kendisi vekil olduktan sonra hoş geldiniz efendim diyecek adamlardan olmadığını açıkça ifade eder.

NAFIA VEKİLİ TEVFIK İLERİ (Samsun) — Maşallah...

NAŞİT FIRAT (Devamla) — Diğer arkadaşlarımız oradaymış, gitmiş görmüşler, ben orada değilmişim... Neyle biliyor benim orada olmadığını, kendisine hoş geldin demeye gitmediğim için mi biliyor? (Sağdan, bravo sesleri) Her kuşun eti yenmiyeceğini Nafia Vekilinin bilmesi lâzımgelir.

Bir lâyihanın müzakeresinde işi getirip partiliğe dökererek grupumuzun ekseriyetini harekete getirmiş olmanın vebali mânevsini milletin vicdanında acı acı hissedeceğini dahi teyak-kun etmiyen bu vekil polemik yapıyor.. (Soldan, gürültüler ve gülüşmeler)

Havadis gazetesinin başmakedesini yazmıyorsunuz burada, Baha Bey.

REİS — Naşit Bey, şahsiyat yaparak konuşuyorsunuz. Vekilin masabakını biliyorum, demeniz zapta geçti. Vekilin masabakı hakkında ki beyanınız bundan ibaret mi?

NAŞİT FIRAT (Devamla) — Şahsiyat yapmıyorum, vâkı olan zelzelede Tokad'da niçin hizmet etmemişlerdir? Onu soruyorum.

REİS — Vekilin masabakı hakkında başka ca beyanınız olmadığına göre mevzu üzerinde konuşmanıza devam buyurunuz efendim.

NAŞİT FIRAT (Devamla) — Naşit Bey Çankırı'da yokmuş, neden sabit? Vekil Bey söylediği için mi? Yok efendim. Naşit hiçbir zaman hiçbir vekile hoş görünmek için safa gel-diniz dememiştir. Bu kabahat mıdır?

REİS — Müsade buyurun arkadaşlar.

NECMEDDİN ÖNDER (Nevşehir) — O senin medeni seviyeni gösterir.

NAŞİT FIRAT (Devamla) — Bendeniz mütemadiyen Vekillerin peşinden koşan insan değilim. Tokad'a, Zile'ye yalnız Naşit Fırat değil, 600 küsur mebusun büyük ekseriyeti gitmiş de-gildir. Ama Çankırı mebusları gitmiştir. Onun dışında Tokad, Sivas mebusları gitmiştir. Daha birçok mebuslar gitmiştir. Hattâ Kastamonu, Sinob'a oradan geçilir, bu yerler mebusları da gitmişler ve milletin ıstırabı ile ilgilenmişlerdir. Mebusdurlar, elbette ki, alâkalanacaklardır.

Hiçbir sebep yokken, milletin acularına, yaralarına merhem olacak bir kanun müzakere olunurken bir târiz yapmak için kürsüye gelmişlerdir. Neyi kastediyor? Bir Vekil, benim bildiğim, ağır olur. Burası polemik yapılacak yer değildir. Tavsiye ederim; biraz ağır olunuz Tevfik Bey; çok istifade edersiniz.

NAFIA VEKİLİ TEVFIK İLERİ (Samsun) — Teşekkür ederim.

REİS — Nafia Vekil.

NAFIA VEKİLİ TEVFIK İLERİ (Samsun) — Muhterem arkadaşlar, niçin kürsüye çıktığımı ifade ettim. Bu kanunun konuşulmasına karşı-
cık değilim. C. H. P. li bir mebus arkadaşımız memleketin menfaati için lüzumlu gördüğü noktayı serd ediyor, Ekrem Anıt arkadaşımız da cevap veriyor. Dinliyoruz. Elbette alâkalı mesul Vekil cevap verir.

Kürüye çıkışının sebebi şu idi. Kemal Sarıbrahimoğlu arkadaşımız ikide birde bu kanun ves-

lesiyile bâzı sözler sarf ediyor. Yok birkaç Vekil İstanbul'da oturuyor, yok alâkalı Vekil İstanbul'daymış, Avrupa'ya gitmiş. (Sağdan, güürtüler) Binaenaleyh, Hükümet bağımsızmış, merkezi Hükümet Hükümeteşsizmiş... Yani bir kanun vesilesiyile efkârı umumiyyeye söylemek istediği hususlar budur. İşte bundan dolayı kürsüye çıktım ve birtakım müşahhas misaller vererek kendilerini aydınlattım. Alâkalı Vekil burada olsa da olmasa da, nerede olursa olsun; bir hâdise vukuunda bu kanun olmadığı zaman dahi olsa, Hükümetin süratle iş başında olduğunu ifade ettim. Misaller verdim ve misali verirken ne Naşit Fırat'a târiz etmek ne de şu, bu aklımda yoktu. Yalnız bizim hâdisenin hemen akabinde şafak vakti Çankırı'ya gittiğimizi söyliyerek Çankırı mebuslarını iştad etmek istedim. Şahittir dedim, oraya baktığım zaman Naşit Fırat'ı görünce kendisini şahit kılmış olmamak için Naşit Fırat'a baktım o müstesnadır çünkü o gün orada yoktu, dedim. Ona bir târiz kasdım yoktur. Yalnız şu hâdiseyi böylece tesbit etmek için söyledim. Şimdi Naşit Fırat geldi, burada bana hücum etti, ben senin masebakını bilirim, dedi. Çünkü onun mesabakını bilirim, dedi. Ben derhal mesabakım hakkında ne biliyorsan, söylemez, anlatmazsan dünyanın en kötü insansın diye bağırdım. Zira zapta böyle geçer, bunu bilmiyenler, mesabakını biliyorum diyor, acaba bildiği nedir, der... Bildiği mesabak ne imiş, Tokad zelzelesi olmuş, ben Nafia Müdürü imişim, Tokad'a gelmişim, neye halletmemişim.

Söyliyeğim, Tokad zelzelesi olduğu zaman, sel felâketi olduğu zaman ben Karayolları Bölge Müdürü idim. Karayolları Bölge Müdürü zelzele tahribatını halletmez. Karayolları Bölge Müdürü yolları, varsa bozuklukları halleder. Ben Tokad'a bunun için gittim. O zaman Nafia Vekili Şevket Adalan'dı. Her zaman kendisine hürmet ettiğim bir insandır. Ona sorun, Nafia Vekili olduğu sırada Karayolları Bölge Müdürü Tevfik İleri'nin hizmetini ona sor, bu bir.

İkincisi; benden evvel veya benden sonra ve hattâ benimle beraber - belki ben ondan evvel, belki de o benden evvel - İsmet Paşa da geldi. Haydi ben Nafia Müdürü olarak bir şey yapmadım peki Devlet Reisi, Nafia Vekili ne yapmıştır?

Ben Naşit Beyefendiye şunu tavsiye edeyim, rakibini kötölemek için, söylediği sözle, bugün içinde bulunduğu arkadaşlarını ve daha evvelki-

lerini ve başındaki insanı kötülemiş olmamaya dikkat etsin. Devlet Reisi Tokad'a geldi ne yaptı...

FARUK AYANOĞLU (Tokad) — Halk memnun olduğu için reyini şimdi ona verdi.

REİS — Müdahale etmeyiniz.

NAFİA VEKİLİ TEVFIK İLERİ (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, ben bir mebus arkadaşın işine gidip gitmediği ile meşgul değilim. Bunu seçmenleri alâkadar eder. Filân mebus gitmiş filân mebus gitmemiş. Ben onun aksini mütalâa etmiyorum, söylemiyorum. Naşit Fırat gitmiş mi? Benim söylediğim, Naşit Fırat'ın reddedemeyeceği nokta budur. Hâdisenin hemen akabinde gece yarısı yola çıktık, sabahın şafağında oradaydık. Fakat Çankırı Mebusu Naşit Fırat orada değildi. Hâdiseyi böylece tesbit etmekten maksadım - Allah göstermesin - bir felâket anında Hükümette vazife alan insanlar, hattâ oranın mebuslarından evvel işbaşındadır. Bunu tesbit etmek vazifemizdir. Kemal Sarıbrahimoğlu'nun vazifemizi yapmyacağımız gibi beyanına karşı Hükümette vazife alan insanların bugün de, yarın da bir felâket anında derhal işbaşında olduklarını ve olacaklarını tesbit ve ifade etmek için buraya çıktım. yoksa senelerce, tek parti rejimi zamanında, tepeden inme Samsun'un Mebusu olduğu halde 1950 de bizzat Halk Partililer tarafından yoklamadan silinmiş olan Naşit Fırat'la meşgul olacak değilim. (Sağdan, yakışmıyor bir Hükümet adamına sesleri, gürültüler)

REİS — Naşit Fırat Bey, buyurun.

Naşit Bey, sizden evvel söz isteyen arkadaşlarımız vardı, fakat satışma olduğunu kabul ederek, size söz verdim, bunun dışında konuşmanız mümkün değildir. Buyurun.

NAŞİT FIRAT (Çankırı) — Arkadaşlar, Tevfik İleri Bey her konuşmasının sonunda grup arkadaşlarından bir alkış almak için daima tuhaf bir yola saparlar. (Soldan, alkışa lâ-yıktır sesleri)

Bendeniz üç devre Samsun Mebusluğunu yaptım. Liyakatim var mı idi, yok mu idi, bu seçmenlerimi alâkadar eder. Tevfik İleri'yi değil. (Soldan «Seçmen mi vardı o zaman?» sesleri) Rey verip vermemek hususu Tevfik Beyi alâkadar etmez, seçmenleri alâkadar eder. O

meyanda zannederim ki rey verenler içersinde Tevfik Bey de vardı.

TEVFIK İLERİ (Samsun) — Bir gün da-hi vermedim.

NAŞİT FIRAT (Devamla) — Son 1950 seçimlerinde ben vazifeli olarak Ordu ilinde idim, Ordu ilinin parti müfettişi olarak vazife ifa ediyordum. Ordu vilâyetinde bendeniz diğer arkadaşlarımla birlikte 1950 de seçimi kazandım. Bunu, getirip burada söylemenin mânası ne olabilir? Üç devre bir seçim bölgesinden bir şahıs, milletvekili seçilebilir. Sonra orayı bırakır, falan yerden aday gösterilir ve oradan seçilir. Böyle arkadaşlar sizin içinizde de bulunabilir.

HASAN TEZ (Ankara) — Onların içinde turrüst mebus çoktur.

REİS — Hasan Bey, müdahale etmeyin.

NAŞİT FIRAT (Devamla) — Arkadaşlarım, bunlar, bu kanunun istihdaf ettiği hizmet kasdının dışında olan işlerdir. Bunlar, bir arkadaşı kötölemek ve alkış toplamak gayesinden ileri gelmektedir. Vekillerin alkış toplaması, memlekete ve vatandaşlara normal yollardan hizmet ifa etmekle mümkündür, Sayın Reiscumhur ve Vekil Beyler, seli mütaakıp Çankırı'da bulunmuşlardır. Evet; geldiler. Vazifeleri de bu efendim, vazifeleri! Devletin bütün vasıtaları esasen bu iş için ellerinde. Tevfik Bey, gelmeyip de ne yapacaktınız?

REİS — Naşit Bey; size, satışma mevzuunda cevap vermeniz için söz verdim.

Mevzu dışı konuşmayın.

NAŞİT FIRAT (Devamla) — Niçin bulunmadı diye sormuşlardı da ben de kendilerine cevap veriyorum. Benim aklımdan, kendilerine sual sormak için bir şey geçmedi. (Soldan, «Sarıbrahimoğlu sordu» sesleri)

Arkadaşlar; ben Sarıbrahimoğlu değilim, ben Naşit Fırat'ım.

Sarıbrahimoğlu «300 küsur bina yıkılmıştır, kimse gelmedi» dedi. Niçin târiz ediyorsunuz? İleri bunun cevabını versin.

Muhterem arkadaşlar; bir kerre daha tekrar ederim; Sayın Vekil buldukları yerde ağır gelmesini istiyorlarsa, arzu ediyorlarsa biraz daha sükûnetli, biraz daha temkinli olsunlar, polemik yapmasınlar.

REİS — Sariibrahimoğlu.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Nafia Vekili kürsüye gelince hakikaten memnun olmuştum. Çünkü zaten benim istediğim, Hükümet veya yetkili bir ağızdan (Umumi hayata müessir) tâbirinin mâna ve şumulünü anlamış olmağı. İlerde tatbikatçılara ışık tutacak bir esas tesbit etmiş olmağı. Maalesef Tefvik İleri Bey buna yanaşmadılar, icranın takyidinde Hükümet olarak razı olup olmadıklarını da izah etmediler. Beklerdim ki, Tefvik İleri Beyefendi yüksek tecrübelerinden hepimizi istifade ettirsinler, burada niçin icranın takyidinin doğru olmayacağını, maslahata uymiyacağını izah etsinler. Bu kanun memleketşümül bir kanundur. Bunu particilik zihniyeti üstünde ele almak ve düşünmek icabeder. Öyle anlaşılıyor ki, Sayın Tefvik İleri Beyefendi mütadı olduğu veçhile zayıf olduğu noktalarda dikkati başka noktalara çekmeye kalktılar.

REİS — Beyefendi, bu tarzdaki beyanlarımıza devam etmeden yalnız madde üzerindeki konuşmanıza devam buyurun.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Evet efendim, madde üzerinde konuşuyorum. Vekil dikkati başka noktalara çekmek suretiyle mukni izahlardan kaçınmaktadır, esasen âdeti de budur, öteden beri bu şekilde hareket etmişlerdir.

Şimdi arkadaşlar, Sayın Tefvik İleri Beyefendi, bütün zekası ve tecrübesine rağmen, bir noktada hata ediyor, diyor ki, «alâkalı vekil cevap versin.» Kanunun birinci maddesiyle bütün Heyetivekile ikinci maddesine göre de sarahaten bu kanunun tatbikiyle Nafia Vekili alâkardır. Anlaşılıyor ki bunlardan habersizdir ve memleketşümül bir kanunu okumadan çıkıp konuşmakta, cevaplar vermektedir.

NURİ ÖZSAN (Muğla) — Sadet dâhilinde bir şey söyle...

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Söylüyoruz, onu anlatıyorum efendim.

REİS — Kemal Bey herkese cevap vermeyiniz, sadet dâhilinde konuşmanızı ikinci defa ihtar ediyorum.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Anayasanın 5 nci maddesi : «Teşri salâhiyeti ve icra kuvveti B. M. Meclisinde tecelli ve te-

merkülüz eder.» der. 6 nci maddesi de: «Meclis teşri salâhiyetini bizzat istimal eder.» demektedir.

7 nci madde : «Meclis, icra salâhiyetini, kendi tarafından müntehap Reiscumhur ve onun tâyin edeceği bir İcra Vekilleri Heyetiyle istimal eder.

Meclis, Hükümeti her vakit murakabe ve ıskat edebilir.» der.

Anayasanın sarih hükmüne göre, Meclis icrayı her zaman murakabe ve kontrol edebilir. Ve icranın tahdidi, takyidi, Meclise karşı hesap vermesi Anayasanın tabii icabıdır. Biraz evvel bundan kaçınıldığını ifade eden Vekil Beyin sözleri ve encümen adına vâkı sözler cidden üzüntü vericidir.

MÜNİP ÖZSAN (Erzurum) — Encümen adına konuşmadı Vekil Bey.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Vekil Bey encümen adına konuşmadı, ve mebus olarak söz almadı. Sıraya tâbi olarak da söz almadı. Hükümet adına söz aldı.

Arkadaşlar, «felâkete uğrıyan bölgelere yardım yapıldı» dediler.

Ceyhan'da geçen sene bir su baskını oldu. Su İşleri Umum Müdürlüğüne defaatle gittik. Seddeler inşaatı ve saire için hiçbir şey yapılmadı. Nafia Vekili de vazifesini ifa etmemiştir. Ziraat Vekili de aynı şekilde vazifesini ifa etmemiştir. Biz burada şu veya bu vekile târiz için konuşmuyoruz. Biz bir vakiya tesbit için konuşuyoruz. Niçin güceniyorsunuz?

Bu vakia Anayasaya uygun değilse bunun izalesi elinizdedir; bunu izale edin. Düzenelence bakanlık boş kalır, bunu söylersek suç olur. Yok mu bakanlık yapacak içinizde?

MÜNİP ÖZER (Erzurum) — Sizi alâkadar etmez.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Beni alâkadar eder arkadaşlar, ben mebusum.

REİS — Cevap vermeyin devam edin.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Reis Beyefendi sataşmalara ihtar edin.

REİS — Beyefendi siz cevap vermeyin, devam buyurun. Riyasetin vazifesi sizi alâkadar etmez. Niçin cevap veriyorsunuz? Devam ediniz.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Sonra Fethiye'den aldığım mektuplarda...

DURSUN AKÇAOĞLU (Çankırı) — Reis Bey, bitarafılığı bozuyorsun.

REİS — Size birinci ihtarı veriyorum.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — 1,5 senedir çadırlar altında soğukta, kışta, kıyamette felâketzedeler beklemektedir, evleri yapılmamıştır, yapılanlar da gayrinizamidir. Bu hususta birçok şikâyetler mevcut.

Erzincan felâketinden bahsettiler. Erzincan'daki felâket hakikaten büyük bir felâketti. Bunun tedavisi, yaraların sarılması için her şey yapıldı.

REİS — Bu konuşmanız hangi madde ile ilgili beyefendi? Size satışa varsa Tevfik İleri'nin sözlerine cevap verebilirsiniz. Çok rica ederim, böyle bir şey yok, Riyasetin vazife görmesine mâni olmayın, sözünüzü keseceğim.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Bana mı söylüyorsunuz, Reis Bey? Sözlerimi kesebilirsiniz, ancak burada konuşulmuş, bana söylenmiş sözlere cevap vermek hakkındır.

REİS — Size hitabedilmedi. Bu sebeple ancak madde üzerinde konuşabilirsiniz, başka şekilde konuşmanıza müsaade edemem.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Madde üzerinde konuşuyorum. Bir hukuk doktoru, profesörü gibi izahlarda bulunacak değilim, memleket realitelerini dile getiriyorum. Bu da realitelerin en bârizidir. İşte arkadaşlarımız da anlatıyorlar, anlatıyorum.

REİS — Beyefendi... Riyaset bütün beyanlarınızı kelime ve kelâm tasarrufu içinde takib-etmektedir. Muradınızı tasrih edin.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Madde üzerinde konuşuyorum, misaller veriyorum.

REİS — Beyefendi, katıyen böyle konuşmanıza müsaade edemem. Beyanınız lâfzı hafi halindedir. Madde üzerinde lâfzı hâs, lâfzı zâhir halinde konuşmanız doğru olur. (Sağdan, «Türkçe konuş» sesleri) Burada bir nizamname vardır. Riyasetin vazifesi sizi sadede davettir.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Maddeyi gayet iyi biliyorum, madde üzerinde konuşuyorum. Maddeyi izah etmek için reel misaller veriyorum ama illâ konuşturmamak muradınızsa... Neden ışıktan korkuyorsunuz, kaçırıyorsunuz?

REİS — Madde üzerinde konuşmanıza devam buyurunuz.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Madde üzerinde konuşuyorum. Müdahale etmeseniz şimdiye kadar bitecekti.

Muhterem arkadaşlarımız, memlekette vâkı birtakım felâketlerin ihmale uğramış bulunması bizim de şu maddenin tadilini istememize sebeboldur. Ve esasen şimdiye kadar bütün meseleler, bütün dâvalar zamanında halledilmiş olsa dahi ileride gelecek her hangi bir Hükümetin bundan evvelki hükümetler gibi vazifesinas olacağı delili ve bürhamı değildir. Bu itibarla böyle bir tedbiri istememiz her halde ne Anayasaya, ne de İçtüzüğe aykırı olmasa gerektir. Bütün konuşmalarımızı kanun hükümlerine ve reel misallere istinad ettiriyoruz, atmıyoruz, ezbere söylemiyoruz! Arkadaşlar milletvekili olarak vazifemiz de her halde budur. Sayın Reis Bey de bunu takdir buyururlar.

Muhterem arkadaşlar, yalnız bir hususu burada serd edip, Sayın Reis Beyin de sıkıldıklarını anlıyorum, sözlerime son vereceğim.

REİS — Riyaset sıkılmaz, sadede davet vazifesidir.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — 1945 e kadar tek partili bir hayat yaşadık, şimdi içimizde bulunan birçok arkadaşlar, Sayın Celâl Bayar, Sayın Adnan Menderes bu devrin mesuliyetlerini omuzlarında taşımışlardır, şerefleri ile birlikte, hattâ Tevfik ileri de dâhil. Bunu Sayın Celâl Bayar'ın bir cümlelik bir sözü ile teyidedeceğim.

SELÂMÎ DİNÇER (Sakarya) — Bu sözlerin mevzu ile ne alâkası var?

REİS — Beyefendi, mevzu haricine çıkıyorsunuz, size son ihtarı yapıyorum. Devam buyduğunuz takdirde bu celse için söz söylemekten memnuiyetinize karar talebedeceğim.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — O da bizim için bir şereftir. Muhterem Beyefendi, biz Tüzük maddesi üzerinde konuşuyoruz. Bir isnat var, o halde konuşmayın, biz de konuşmaya mecbur olmayalım. Reisle mücadele-den size cevap vermek ve anlatmak fırsatı yok ki! (Devam, devam sesleri)

Muhterem arkadaşlarımız; geçmiş bir devre var; 27 senelik. Bunun içinde Büyük Atatürk'ün devri de dâhil. Bu itibarla bu devrede yapılmış iyi veya kötü işler mevcudolabilir. Bu da şerefiyle, mesuliyetiyle hepimize aittir. Ama siz kabul etmezseniz bunun şerefini de, mesu-

liyetini de Halk Partisi tekabül etmiştir. Her zaman bunun müdafaasını da yapmaya hazırdır. (Sağdan : Bravo, sesleri)

Fakat ortada henüz yarası sarılmamış felâketlerin acısını burada yaşıyoruz ve size dokunan da bu. Bir kanun çıkıyor.. Bu kanuna Demokrat Parti iktidarı, Halk Partisi veya falan partinin markası vurulamaz. Huzurunuzda milletin iradesine iktiran etmiş bulunuyor. Bugün size, yarın öbür tarafa. Yarın bir felâket anında icrayı vazifesini ihmal etmekten, vazifesini yapmamaktan alkoyacak bir hüküm ilâve edilsin, diyoruz. Bu, Anayasa hükmüne göre de Büyük Meclisin hakkıdır. Bu itibarla teklifimiz kabul edilsin, diyoruz. Sayın Vekil Bey, burada madde ile hiç alâkası olmıyan konuşmalar yapıyor; Sayın Reis Bey buna kemali sükûnetle müsamaha ediyor, fakat bizim reel misallerimize tahammül edmiyor.

Arkadaşlar, mâruzatım bu kadardır. Kabulünü istirham etmekteyiz.

RÜKNEDDİN NASUHOĞLU (Edirne) — Söz istiyorum.

REİS — Rükneddin Bey, usul hakkında mı?

RÜKNEDDİN NASUHOĞLU (Edirne) — Nizamnameye ademiriyet hakkında.

REİS — Buyurun.

RÜKNEDDİN NASUHOĞLU (Edirne) — Muhterem arkadaşlar, mevzuu müzakere olan kanun lâyihasının politika ile hiç alâkası yoktur. (Bravo, sesleri) Bir gram dahi alâkası yoktur.

Bu memleket, teşekkülât itibariyle hareketi arz mıntakasıdır: taşkın mıntakasıdır; sular taşar, evlerinin kısmı âzamisi aşıptır, yangın mıntakasıdır.

Bu lâyihanın müzakeresini bir an evvel ikmal edip kanunlaştırmak lâzımgelirken, 4 - 5 celseden beri şu parti böyle yaptı, bu parti şöyle yaptı. Şu vekil giti; bu vekil gitmedi, gibi mülâhazalarla tamamen Meclisi yormaktayız. Ama memleketin beklemekte olduğu kanun çıkmamaktadır. Bunun için istirham ediyorum, bu gibi münakaşaları bırakıp kanunu bir an evvel çıkaralım, arkadaşlar. (Sağdan : Alkışlar)

REİS — Behçet Kayaalp.

BEHÇET KAYAALP (Burdur) — Muhterem arkadaşlar, umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle, yapılacak yar-

dımlara dair çıkarılacak olan bu kanunun müzakeresi sırasında Adana Mebusu Sarıbrahimoğlu arkadaşımız, zararın umumi hayata müessir olup olmadığı, İmar ve İskân Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyeti karar verir, fıkrasına temasla, icranın vereceği bu kararın gecikmemesi esbabına dayanarak bir ay veya muayyen bir müddetle bunun takyidedilmesini istiyorlar.

Bir defa kanuna böyle bir takyit koymak ilerde birçok mahzurları tevlidebileceği gibi kanun tekniğine uygun düşmez. Kaldı ki, hükümet gibi ciddî bir teşekkülün, memleketin mâruz kaldığı âfetler karşısında bigâne kalacağı düşüncesini yerinde görmüyorum. Aksi takdirde buna hükümet dememek lâzımgelir.

Diğer taraftan Sarıbrahimoğlu arkadaşımızın endişelendiği noktayı tahfif edici veya ortadan kaldıracı son fıkra mevcuttur. Son fıkrada diyor ki, (Şu kadar ki, âfet vukuunda bu kanun gereğince alınması lâzımgelen âcil tedbirlerin ittihazına âfetin vukubulduğu bölge valisi yetkilidir.)

Umumi bir âfete mâruz kalan bir vatan parçasında vali bu kanunda gösterilen âcil tedbirleri derhal alacaktır.

Arkadaşımız der ki, efendim, şöyle geçmiş hâdiselere bakacak olursak görürüz ki, Hükümetin birçok ihmalleri vardır, bunlar bizi ikaz etmektedir, netice itibariyle Hükümetin vereceği kararı bir müddete bağhyalım.

Hükümeti böyle bir takyit ile bağlamının yerinde olmadığına bilâkis mahzurlar tevlidebileceğine işaret etmiştir. Acele alınan kararların memleketin nefine olmıyacağını da kabul etmek lâzımdır, arkadaşımız bir iki hâdiseyi zikrederek Hükümeti ihmal isnadı altında tutması doğru olamaz. Demokrat Parti iktidarının, vukua gelmiş umumi âfetler karşısında süratle ele alınmış, yaraları sarılmış mıntakalar yok mudur? Niçin onlardan bahsetmiyorlar? Bir iki hâdiseyi genişletmek suretiyle habbeyi kubbe yapıyorlar. (Sağdan, maddenin dışında konuşuyor sesleri)

REİS — Behçet Bey, madde üzerinde konuşun.

BEHÇET KAYAALP (Devamla) — Şimdi arkadaşlarım, muhterem arkadaşım Hükümet tasarıssının esbabı mucibesini bir defa okumuş

olsalardı, Hükümetin bu gecikmelerden dolayı duyduğu teessürü müşahede edebilirlerdi.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Komisyonunda varım ve esbabı mucibeyi okudum, defalarca okudum.

BEHÇET KAYAALP (Devanla) — Müsaade buyurun, hiç olmazsa söz hakkına hürmet ediniz, sözümü dinleyiniz. Söz hakkından bahseden sizsiniz. Şimdi esbabı mucibeden okuyorum. «Ancak mevcut kanunlar hemen hemen vukubulmuş hâdiseler ait ve münhasır oldukları cihetle yeniden vukubulacak âfetlere tatbikleri mümkün olamamakta ve her âfet için yeni bir kanunun tedvini zarureti hâsıl olmakta ve bu ise zaman kaybına ve binnetice âfetzadelere yardımın zamanında yetişmesine imkân vermemektedir»

İşte arkadaşlar, şu kanun bu türlü gecikmeleri ortadan kaldırmak için vatandaşın mâruz kaldığı âfetlerde yaralarını süratle sarmak için teklif edilmiş bir kanundur. Onun için müsterih olsunlar, Hükümet kendilerinin dediği gibi hiç bir zaman bu işleri ihmal etmiş değildir.

Sonra arkadaşlar, gecikmelerin sebebi nedir? Kanunun esbabı mucibesinde kanun teklifinde yazılıdır.

Şimdi, Çankırı Mebusu arkadaşımızın verdiği kanun teklifinde miktar 40 milyon, Kırşehir Mebusu Hayri Çopuroğlu'nun verdiği kanun teklifinde miktar 20 milyon lira. Elbette böyle kanun teklifleri Mecliste mütemadiyen incele-nip bir neticeye varmaya kadar zaman geçiyor. Onun için bu kanunu süratle çıkaralım ve üzüntü de ortadan kalksın. Bunu istirham ediyorum. Bir madde için bu kadar uzun boylu müzakere-lerde bulunarak zaman sarf etmiyelim.

Yalnız Hükümetten ve komisyondan öğrenmek istediğim bir nokta var. Şimdi burada, kanun maddesinde, yer sarsıntısı, yangın, su baskını, kaya düşmesi, çığ... Ve saire vardır. Fakat kuraklık âfet olarak alınmamıştır. Kuraklık bir âfet telâkki edilmiyor mu?

Memleketimizin bâzı bölgeleri kuraklığa mâruzdur, umumi bir kuraklık olduğu takdirde Hükümet bunu âfet telâkki etmiyecek midir? Bunu öğrenmek isterim. Hürmetlerimle.

REİS — Şevki Erker, buyurun.

ŞEVKİ ERKER (Erzurum) — Çok muhterem arkadaşlarım; hakikaten bir an önce

çıkmasını milletin ve eminim ki bütün Meclisin heyecanla istediği bu kanun lâyihasının birinci maddesinin müzakeresinin bu kadar uzamasından çok müteessirim.

Birinci madde hakkında söyleyeceğim hususlar vardı. Fakat işi uzatmamak için söz almaktan istinkâf etmiştim, ancak iş uzayınca söz almak mecburiyetinde kaldım. Onun için muhterem arkadaşım Kemal Sarıbrahimoğlu'na kısaca iki cümle ile cevap vermek mecburiyetini hissediyorum.

Muhterem arkadaşım Hükümeti bir âfet vukuunda umumi hayata müessir olup olmamak hususundaki kararın bir zamanla tahdidini istiyor ve tahdid edilmezse bu işin uzıyacağından endişe ediyor. Ben bu endişeye yer versem bile ve böyle bir müddet konsa bişer amelî bir fayda sağlamıyacağımı arz etmek isterim. Çünkü karar için mühlet versek de bu kararın tatbikatı için ayrı bir müddet vermek lâzımdır. Bunu Sarıbrahimoğlu arkadaşım istememiştir. Karar verirse tatbikatı için Hükümeti takyidetmesi mi lâzımdır kanunun... Onun da imkânı var mıdır?.. Çünkü bir âfetin kanunun çerçevesi dâhilinde tatbikatı bir sene uzıyabilir. Diğer bir âfetin beş sene uzıyabilir, diğer bir âfetinki iki ayda sona erebilir. Binaenaleyh hâdiselere göre Hükümeti karar vermek ve o kararı tatbik etmekte elbette ki muhtar bırakmak lâzımdır. Bunu başka türlü düşünmek mümkün değildir. Bu itibarla ben arkadaşımın bu mühlet işinde fazla ısrar etmemesini ve teklifini geri almasını rica ediyorum. Bu kanunu bir an evvel çıkaralım, birinci maddenin müzakeresi çok uzamıştır.

İkinci sualine gelince; umumi hayata müessir olmamak meselesi. Bu da tamamen Türkçe bir tâbirdir. Umumi hayata müessirlik meselesinde açıklamaya, misal vermeye imkân ve lüzum var mı? Gayet sarıh bir tâbir. Bir köyde üç ev yanar, bu köyün umumi hayatına müessir olabilir. Fakat bir büyük şehirde 50 ev yanar, o şehrin umumi hayatına müessir olmaz. Bunlar tamamen hususi hallerdir. Bu anlamın bu şekilde elâstiki kalması lâzımdır. Bunu birtakım misallerle, izahlar ile tahdidetmek, Hükümeti de kanunu da işlemez hale getirir. Bu itibarla bu tâbir üzerinde durmamasını da rica ederim.

Üçüncü olarak, Behçet Kayaalp'in bir fikri-

ne cevap vermek istiyorum. Bu kanun sadece İmar ve İskân Vekâletinin vazifelerine giren âfetleri içine almaktadır. Diğer âfetler, meselâ büyük taşkınlar, kuraklıkla savaş Nafia Vekâletinin vazifeleri meyanında çekirge ile mücadele Ziraat Vekâletinin vazifeleri meyanındadır. Bu itibarla bu kanunun başlığındaki genişlikten ilham alarak diğer akla gelen her âfeti bu kanunun içine almak gibi bir vaziyete düştüler. Evvelki müzakerelerde bu kanunun başlığı bizi yanlış düşüncelere sevk eder mülâhazası üzerinde durmuş, bunun tahdid edilmesini rica etmiştim. Hattâ bir de takrir varmışım. Riyaset Divanı her halde bu takririmi zamanında reylerinize arz edecektir. Mâruzatım bu kadardır.

REİS — Kifayet takrirlerini okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Birinci madde hakkındaki müzakereler ile durum aydınlanmış olduğundan kifayeti müzakerenin reye vaz'ını arz ederim.

Zonguldak
Tahir Öktem

Riyasete

Birkaç celsedir 1 nei madde üzerinde görüşmeler yapılmış ve birçok hatipler görüşlerini bildirmiş, bu suretle vaziyet tavazzuh etmiştir. Kifayetin reye vaz'ını arz ederim.

Gaziantep
Süleyman Kuranel

REİS — Kifayet aleyhinde Rauf Bayındır, buyurun efendim.

RAUF BAYINDIR (Erzincan) — Muhterem arkadaşlar, bu kanunun serlevhası hakkında Nihat Sargınalp arkadaşımızla bir teklifimiz vardı, belki buraya gelecek. Fakat bu mesele lâyıkiyle anlaşılmalı ve açılmış değildir. Çünkü «Umumi hayata müessir olan âfetler» diyoruz. Yalnız umumi hayata müessir olan âfetlerin hadleri tâyin ediliyor. Şuradan yukarıya umumi hayata müessirdir, bundan aşağıya umumi hayata müessir değildir gibi bir neticeye varıyoruz. Kanuna bir nevi elâstikiyet veriyoruz. Kanuna verdiğimiz elâstikiyette mesele doğrudan doğruya idare âmirlerinin inisiyatifi altında kalıyor. Bir hâdisе umumi midir, yoksa mevzii midir? Umumi hâdiselerle mevzii hâdiseleri birbirinden tefrik etmede büyük müşkilât vardır. Bir hattı fâşh tâyin etmeden bunun üzerinden

geçmek doğru olmaz. Teklifimiz de esasen umumi hayata müessir olan kısmının, kanunun serlevhasından kaldırılması mahiyetindedir. Arkadaşımız tekrar bunu izah edecektir.

Diğer taraftan bir noktaya temas etmek istiyorum.

REİS — Rauf Beyefendi, söz sıranızın beşinci olduğunu beyan ettim. Riyasetin bu beyanı üzerine kifayet aleyhinde söz alıp takririnizi izah etmek Riyasete yardım ve müzaheret midir? Bu şekilde konuşamazsınız, lûtfen kürsüyü terk ediniz.

RAUF BAYINDIR (Devamla) — Efendim, sözümü kifayet mevzuuna getiriyorum. Sebeplerini izah etmek mecburiyetindeyim.

REİS — Beyefendi çok rica ederim, kifayet hakkında söz talebedip esas hakkında konuşmak Riyasete müzaheret değildir, lûtfen kifayet aleyhinde konuşunuz.

RAUF BAYINDIR (Devamla) — Sonra efendim, biraz evvel bâzı meseleler geçti. Bunların bu kürsüden izahına ihtiyaç vardır. Nafia Vekili, Erzincan imarından, dikilen bir heykelden bahsettiler...

REİS — Rica ederim, esas hakkında konuşuyorsunuz, bu sebeple sözünüzü kesiyorum.

RAUF BAYINDIR (Devamla) — Bütün bu meseleler aydınlanmamıştır. Kifayet yerinde değildir, arkadaşlar.

REİS — Efendim, kifayet hakkında her iki takriri dinlemiş bulunuyorsunuz. Kifayeti reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kifayet kabul edilmiştir efendim.

Evvelâ encümeden gelen maddeyi okuyoruz.

Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle, yapılacak yardımlara dair Kanun

MADDE 1. — Yer sarsıntısı, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ ve benzeri âfetlerde yapıları ve âmme tesisleri, umumi hayata müessir olacak derecede zarar gören veya zarar görmesi muhtemel olan yerlerde alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlar hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur.

Yukarıda yazılı âfetlerin vukuunda zararın umumi hayata müessir olup olmadığına İmar ve İskân Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyeti karar verir.

Şu kadar ki; âfet vukuunda bu kanun gereğince alınması lâzımgelen âcil tedbirlerin ittiha-zına âfetin vukubulduğu bölgenin valisi yetkilidir.

DURSUN AKÇAOĞLU (Çankırı) — Usul hakkında söz istiyorum efendim.

REİS — Dursun Bey, müzakere bittiğine göre neye dair söz istiyorsunuz?

DURSUN AKÇAOĞLU (Çankırı) — Efendim; mühim bir kanunun, mühim bir maddesi re-ye konacak, halbuki ekseriyet yoktur.

REİS — Şu anda ekseriyetin takdiri Riyasete aittir.

DURSUN AKÇAOĞLU (Çankırı) — Efendim, ispat edeceğim ekseriyet olmadığını.

REİS — Ekseriyetin olmadığı iddiası bir usul meselesi olamaz. Bu gibi iddialar celse başında yapılır.

Efendim, başlık hakkında iki takrir var, evvelâ onları okuyoruz.

Sayın Başkanlığa

Şifahen arz ettiğim sebepler dolayısıyla kanun başlığının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Gümüşane

Erzincan

Nihat Sargınalp

Rauf Bayındır

Âfetler dolayısıyla alınacak tedbirler... ve ilâ-hiri.

REİS — Başlığın bu şekilde değiştirilmesine encümen iştirak ediyor mu?

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ EKREM ANIT (Samsun) — Hayır.

REİS — Encümen iştirak etmiyor.

Başlığın bu şekilde değiştirilmesine dair tak-riri reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Et-miyenler... Reddedilmiştir.

İkinci takriri de okuyoruz.

T. B. M. M. Yüksek Başkanlığına

Şifahen arz ettiğim mucip sebeplere binaen; 1 nei maddenin 2 nei fıkrasına, heyeti kelimesi ile karar verir kelimeleri arasına «en geç yirmi gün zarfında» kelimelerinin ilâvesini arz ve tek-lif ederim.

Saygılarımla.

Adana

Kemal Sarıbrahimoğlu

REİS — Takriri dinlemiş bulunuyorsunuz.

Encümen iştirak ediyor mu?

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ EKREM ANIT (Samsun) — Hayır.

REİS — Encümen iştirak etmiyor.

Takririn nazarı dikkate alınmasını kabul edenler... Etmiyenler... Reddedilmiştir.

Birinci maddeyi aynen reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Yer sarsıntısı, yer kayması, su baskını, çığ, kaya düşmesi gibi âfetlere mâruz kalabilecek bölgeler İmar ve İskân, Nafia, Dahiliye, Maarif ve Ziraat Vekâletlerince müştereken tesbit ve Vekiller Heyetince tasvibedildikten sonra neşir ve ilân olunur.

Yangın tehlikesine mâruz sahalar, şehir ve kasabalarda belediye meclisleri, köylerde ihtiyar meclisleri tarafından tesbit ve kaymakamların mütalâası alındıktan sonra valilerin tasvibi üzerine ilgili bölgelerde ilân olunur.

REİS — Madde hakkında söz isteyen var mı?

ŞEVKİ ERKER (Erzurum) — Pek muhterem arkadaşlar, Muvakkat komisyonların getirmiş olduğu kanunların maddeleri üzerinde Heyeti Umumiyede daha fazla inceleme yapmak mecburiyetinde olduğumuzu takdir edersiniz. Bu itibarla bendeniz de maddeleri tafsilâtiyle incelemek mecburiyetini hissettim. Arz edeceğim hususları öyle zannediyorum ki, muhterem Encümen de kabul edecektir.

Bir tanesi, ileriye mâtuf hazırlıklar için, yani âfetleri daha evvelden zararsız hale getirmek için Hükümetçe ve milletçe alınacak tedbirler hakkında. Bu maddeleri, ben, herşeyden evvel çok ehemmiyetle karşıladığımı arz etmek isterim. Âfetlerden sonra alınacak tedbirler bize büyük masraflara, pahalıya mal olmaktadır. Ama daha önceden tesbit eder ve icabeden tedbirleri alırsak elbetteki milletin yarası daha hafif atlatılmış olur, bu bakımdan bu maddeler üzerinde daha fazla, ehemmiyetle durmak icabediyor.

Burada iki noktaya işaret edeceğim: Birisi, vekâlet tetkik heyetleri içinde Sanayi Vekâleti unutulmuştur. Sanayi Vekâletinin gerek etüd, gerekse tevzi bakımından bu mevzu ile alâkası vardır. O itibarla Sanayi Vekâletinin ithalini rica ediyorum.

İkincisi, muhterem arkadaşlar, Kemal Sarıbrahimoğlu'nun birinci maddede ileri sürmüş

olduğu müddete burada zaruret ve lüzum vardır. Çünkü burada vazifeli olarak muhtarlar, belediyeler ve bütün yurda dağılmış müesseseler ve teşekküllerdir. Binaenaleyh bu vazife bunlara verilirken bunlar için kanunda bir mühlet koyup, bir an evvel bunları harekete getirmek lâzımdır. Bu itibarla bu maddenin sonuna bir fıkra ilâve ederek hiç olmazsa (hiç olmazsa kelimesini izah sadedinde söylüyorum) iki sene mühlet verelim. Bu iki sene zarfında yurt içindeki gerek yangına mâruz mıntakalar, gerek zelzele ve âfete mâruz mıntakalar tesbit edilsin ve bitirilmiş olsun. Eğer böyle bir mühlet vermezsek bu kanun işlemez hale gelebilir. Bu itibarla bu teklifin de kabulünü istirham ediyorum, takdir Yüksek Heyetinizindir. Ayrıca bu mevzuda hazırlamış olduğum tavriri de Riyasete arz ediyorum.

REİS — Sefer Eronat, buyurun efendim.

SEFER ERONAT (Yozgad) — Efendim, maddenin metni tanzim olunurken gayet itina gösterilmiştir. Halen Yapı ve Yollar Kanunu Nizamnamesinde ve İmar Kanunu maddelerinde, buna muvazi olarak İmar ve İskân Vekâleti Teşkilât Kanununda sarahat vardır. Sanayi Vekâletinin veya diğer bir vekâletin bu maddeye ithali, işin oraya buraya dolaşmasına sebebiyet verir. Bu bakımdan selâmet; maddenin aynen kabulündedir. Bendeniz maddenin aynen kabulünü rica ediyorum.

REİS — Başka söz isteyen yoktur. Şevki Erker arkadaşımızın tavriri üçüncü madde ile ilgilidir, ikinci maddenin müzakeresine geçiyoruz.

ŞEVKİ ERKER (Erzurum) — İkinci madde ile ilgili tavririmi de takdim ediyorum.

REİS — Tavriri okuyoruz.

Yüksek Reisliğe

Şifahen arz ettiğim sebeplerle 2 nei maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Erzurum
Şevki Erker

Madde 2. — Birinci maddede yazılı tabii âfetlere mâruz kalabilecek bölgeler İmar ve İskân, Nafia, Dahiliye, Maarif, Ziraat ve Sanayi vekâletlerince müştereken tesbit ve Vekiller Heyetince tasvibedildikten sonra neşir ve ilân olunur.

Yangın tehlikesine mâruz sahalar, şehir ve kasabalarda belediye meclisleri, köylerde ihtiyar meclisleri tarafından tesbit edilir, bağlı buldukları kaymakamların mütalâaları alındıktan sonra valilerin tasvibi üzerine aid oldukları şehir, kasaba ve köylerde ilân olunur.

Bu maddede yazılı tesbit ve ilân işleri işbu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş sene zarfında tamamlanır.

REİS — Tavriri dinlemiş bulunuyorsunuz. Komisyon.

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ EKREM ANIT (Samsun) — Efendim, madde metnine Sanayi Vekâletinin ithaline komisyon muvafakat etmekte, ancak müddet kısmına iştirak etmemektedir.

REİS — Şevki Erker Beyin, teklifi metni, tamamen yukarıdan aşağıya bozmaktadır. Bu itibarla, kabul ediyorsa, encümenin tavriri alıp metni ona göre imal etmesi lâzımdır.

Encümen tavriri istiyor mu?

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ EKREM ANIT (Samsun) — Hayır.

REİS — Tavriri bir kere daha okuyoruz. (Erzurum Mebusu Şevki Erker'in İkinci madde hakkındaki tavriri tekrar okundu.)

REİS — Hasan Tez.

HASAN TEZ (Ankara) — Muhterem arkadaşlar; Şevki Erker arkadaşımız yangın ve felâkete mâruz kalan bölgelerinde beş sene zarfında tesbitin tammalanmasını istilzam eden bir tavriri verdiler. Ankara'da bir sel felâketi olmuştur. Çadır altında yatan vatandaşlarımızın durumu beş sene sonra mı tesbit edilecek? Çankırı'da ve sair bir yerde beş sene, iki sene zarfında bu felâketlerin tesbitinin yapılması ve Kemal Sarıbrahimoğlu arkadaşımızın biraz evvel dedikleri gibi, Hükümet âzalarının parti propagandalarından kurtulup bunları tamamlamaları lâzımdır arkadaşlar. (Sağdan : Bravo sesleri, soldan : Gürültüler.)

REİS — Dursun Akçaoğlu.

DURSUN AKÇAOĞLU (Çankırı) — Vazgeçtim.

REİS — Şevki Erker.

ŞEVKİ ERKER (Erzurum) — Efendim, Hasan Tez arkadaşımız bizim teklifimizi ya dinlemediler, yahut da alâkalanmadılar.

Biz, âfet vukuundan sonra yapılacak işleri müddetle tahdidetmiyoruz. Böyle bir şey dü-

şünmedik. Biz, memleketşûmul bütün tetkiklerin beş sene içinde bitirilmesini istiyoruz ki, bunlar için icabeden tedbirler âfetlerden evvel alınmış olsun. Böyle bir tahdidi biz lüzumlu görüyoruz. Encümenin de bunun üzerinde fazla ısrar etmemesini rica ediyorum.

REİS — Efendim, takrinin nazarı itibara alınmasını réyelerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Takrir reddedilmiştir.

Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İkinci madde mucibince ilân edilen âfet bölgelerinde yeniden yapılacak veya değiştirilecek veya büyütülecek veya esaslı tamir görecek resmî ve hususi bütün yapıların tâbi olacağı fennî şartlar İmar ve İskân ve Nafia vekâletlerince müsterek bir talimatname ile tesbit olunur.

Belediye teşkilâtı olan yerlerde verilecek yapı ruhsatîyelerinde bu talimatname esaslarının göz önünde bulundurulması mecburidir.

Belediye teşkilâtı olmayan yerlerde ise ihtiyar meclisleri bu talimatnameyi tatbik etmekle mükelleftirler.

Bu madde hükümlerine aykırı olarak yapılacak inşaat 13 ncu maddede zikredilen usul dairesinde mahallin en büyük mülkiye âmirinin emriyle yıktırılır.

REİS — Nusret Durakbaşa.

NUSRET DURAKBAŞA (Maras) — Muhterem arkadaşlarım, bu kanunda mevcut iki madde, mahiyeti itibariyle, hükümleri birbirine benzediği için, ben bir birleştirme teklifinde bulunacağım.

Encümenin 3 ncu maddesiyle 14 ncu maddesi, her ikisi de, âfet bölgelerinde yapılacak işlerle alâkalı yapılacak inşaatla alâkalıdır. Her ikisinde de başından sonuna kadar birbirine müşabih hükümler mevcuttur. Yasaklara riayet edilmediği takdirde her ikisinde de binaların, yapılacak inşaatın yıktırılacağı mevzuubahsedilmiştir. Ancak 3 ncu maddede yıkım işi 13 ncu madde hükümlerine göre yapılır, kaydı vardır. Âfet bölgelerinde inşaat yapan kimseler bu kanun hükümlerine aykırı inşaat yaptıkları takdirde inşaatı yapan yıktıracak, fakat 13 ncu madde hükümlerine göre, 14 ncu madde de ise sadece vali veya kaymakamların emriyle yıktırılır, kaydı mevcuttur. Bu iki madde arasında büyük benzeyiş

olmasına rağmen yıkılma hususundaki ayrılıklar dikkati çekecek mahiyettedir. 13 ncu maddede aylık şuradan geliyor; şayet inşaat sahibi yıktırma emrine itaat etmezse, fon hesabından yıktırılır. Ama fon hesabından bu maksatla harcanmış olan para inşaat sahibinden alınır mı, alınmaz mı, bir kayıt mevcut değildir. Kanaatim şudur ki, kanun hükümlerine aykırı olarak yaptırılan bu gibi bölgelerdeki inşaat için fon hesabından harcanmış bulunan paralar mülk sahibinden alınmalıdır. Bu fon, zelzeleden zarar görmüş kimselerin inşaat için harcanacaktır. Yoksa kanun hükümlerine aykırı hareket edenlerin fondan faydalanmasına imkân vermek doğru değildir. Bu itibarla Yüksek Riyasete bir takrir takdim ediyorum. Eğer dikkat nazarına alınırsa faydalı olacağına kaaniim. Hem maddeler birleşmiş olur, hem de lüzumsuz yere fon hesabından para harcanmasını derpiş eden bir hüküm ortadan kaldırılmış olur. Saygılarımla.

REİS — Şevki Erker.

ŞEVKİ ERKER (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar, benden evvel konuşan arkadaşım daha ziyade şekil ve tertip üzerinde durdular. Bu şekil ve tertip üzerinde mülkî nazarımı kısaca arz edeyim. Bu maddeler farklı maddelerdir ve birbirine benzemesi sadece yıkma bakımındandır. Bir tanesi talimatname ile yapılır, yani şimdi müzakere ettiğimiz 3 ncu madde mucibince bir talimatname yapılıyor ve bu talimatnamede böyle mıntakalarda, yani âfetlere mâruz kalabilecek mıntakalarda binalar nasıl yapılmalıdır, tesisler nasıl yapılmalıdır ki, böyle bir âfet vukuunda tehlike asgari olsun, maksat budur. Ve önleyici bir maddedir. Diğer maddeler daha ziyade yasak bölgelerde, inşaatın yapılmaması lâzımgelen yerlere veya âfetten sonra orada yapılacak binalar içindir. Binaenaleyh mahallî tatbikleri başka başkadır. O halde başka başka maddelerde tedvin edilmesinde isabet vardır.

Bendenizin mütalâam daha ziyade esas bakımından olacaktır.

Muhterem arkadaşlar, bu madde tehlikeleri önleyici bir maddedir. Ve hakikaten şükranla lâyıktır. Çünkü başıboş yapılan binalarla kurulan kasabalarımız ilmî ve fennî tetkiklere dayanmadan yapıldığı için âfetlerin tesir ve tehlikelerini kat kat artırmaktadır. Zaten birçok

âfetler de hemen hemen bu yüzdendir. Bir sel geldiği zaman, o kasabada selin mecrasına ev yapılmışsa sel yalnız evi yıkmakla kalmaz, bütün kasabayı tehdit altında bırakır, evleri yıkar. Binaenaleyh öyle bir talimatname yapmalıyız ki, bu gibi yerlerde âfet vâkı olduğu zaman hiçbir zarar olmasın, hiç olmazsa asgari zarar olsun. Bu kanunun en mühim ve faydalı maddesi budur. Biz zararları önceden önlemek istiyoruz.

Bu maddenin ehemmiyetini, kıymetini böylece arz ettikten sonra eksik tarafını da işaret etmek isterim. O da şudur, deniyor ki; bundan sonra yapılacak bina ve tesisler, şu talimatnameye göre yapılacaktır. Güzel, Ama, halen öyle şehir ve kasabalarımız ve köylerimiz vardır ki, buralarda kanuna aykırı yapılmış pek çok tesisler ve binalar vardır. Binaenaleyh bunlara seyirci kalırsak ve bunlarla bu kanunumuz alâkalanmazsa yarın vukubulacak âfetlerin tehlikelerini şimdiden takabbül etmiş oluruz. Bu itibarla bendeniz bunlar için bir ek fıkra teklif ediyorum. İkinci maddede yapılacak tetkikler kararlaşmış bulunuyor, bu tetkikler neticesinde âfet bölgelerinde yapılacak binalar için hazırlanmış olan talimatnameye aykırı bulunan

mevcut binalar için de bir hüküm tesis etmek lâzımdır. Halen öyle binalar vardır ki, gözle görünmektedir ki, burada bir âfet olduğu zaman bu binalar başımıza belâ olacaktır. Binaenaleyh bu binaları yıkmak, bertaraf etmek ve yapılacak talimatnameye uygun şekle getirmek lâzımdır. Bendenizin teklifim budur. Mevcut binalardan ve tesislerden bu talimatnameye aykırı olanların bu talimatnameye uygun hale getirilmesi. Bu mümkün olmadığı hallerde bu binaların yıktırılması İcra Vekilleri Heyetinin kararına bağlıdır, diyorum. Böyle bir karar verildiği takdirde de o mülk sahibinin zararları önlenmiş olacaktır. Bu da bu kanun lâyihasının 19 ncu maddesinde takdirlerin ne şekilde yapılacağı arız ve amik beyan edildiği için oraya atıf yapmak suretiyle bu teklifimi takdirlerinize arz ediyorum. Takdir elbette sizindir. Ben bu kanunun tehlikeyi önleyici vasfını biraz daha takviye için bu fıkrayı teklif ediyorum.

REİS — Riyaset Divanı şu anda karar müsabının kaybolduğunu görmektedir. Bu itibarla İnikadı, 29 Nisan 1959 Çarşamba günü saat 15 te açmak üzere, kapatıyorum.

Kapanma saati : 17,18

6. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — TAHRİRİ SUALLER VE CEVAPLARI

1. — *Ordu Mebusu Muammer Tekin'in, 1957 yılı mebus seçimlerinde seçim ve sandık kurullarında vazifelendirilenlerin istihkaklarının ne zaman verileceğine dair sualine Adliye Vekili Esat Budakoğlu'nun, tahriri cevabı (7/464)*

31 . III . 1959

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Yüksek Reisliğine

Aşağıdaki sorunun Sayın Adliye Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına de-

lâlet buyrulmasını saygı ile rica ederim.

Ordu.

Muammer Tekin

Büyük Millet Meclisinde bir kaç defa sözlü soru mevzuu yapıldığı ve her defasında Hükümetçe, pek yakında ödenecektir şeklinde cevaplandırıldığı halde 27 Ekim 1957 umumi mebus seçimlerinde, büyük bir ekseriyetini dar gelirli küçük memurların teşkil ettiği seçim ve sandık kurulları vazifelilerine 17 aydanberi harcırah ve istihkaklarının verilmeyişinin sebebi ile ne zaman verileceğinin sarih olarak bildirilmesini rica ederim.

T. C.

Adliye Vekâleti
Seçim Bürosu
Sayı : 142/1113

27. IV. 1959

Özü : 1957 yılı mebus seçimlerinde seçim ve sandık kurullarında vazifelendirilenlerin tahsisatlarının gönderildiği H.

Büyük Millet Meclisi Reisliğine

31. III. 1959 tarih ve Umumi Kâtiplik Kanunlar Müdürlüğü ifadeli 12239 - 2942/464 - 7 sayılı yazıları K.

Ordu Mebusu Muammer Tekin tarafından verilip vekâletimize tevdi buyurulan ve 1957 yılı mebus seçimlerinde, seçim ve Sandık kurullarında vazifelendirilenlerin istihkaklarının verilmeyişinin sebebiyle ne zaman verileceğinin bildirilmesine dair 31. III. 1959 tarihli tahriri sual tahriri üzerine yapılan tetkikatta;

Evvelki Mebus seçimlerindeki Seçim Kurulu ve Sandık Kurulu miktarının 1957 seçimlerinde artmış bulunması ve eskiden ödenen yevmiye miktarına nazaran yevmiye ve sair seçim masraflarının kezalik artmış olması sebebiyle mevcut tahsisat kâfi gelmediğinden, tahakkuk etmiş bulunan borç miktarı Seçim Kurullarından tesbit edilerek vekâletimizce bütün borçların ödenebilmesini teminen yeniden tahsisat alınmasına tevessül edilip 23.II.1959 tarihinde kabul buyurulan 7210 sayılı Kanunla 12 340 605 liralık fevkalâde tahsisat alınmış ve bu tahsisatın ertesi malî yıla devrine de Maliye Vekâleti aynı kanunla mezun kılınmış olduğundan bilumum Seçim kurullarınca tahakkuk ettirilmiş olup talebedilen Seçim ve Sandık kurullarındaki vazifelilerin istihkaklarının tamamen ödenmesi için miktarı kâfi tahsisatın mahallerine gönderilmiş olduğu anlaşılmıştır.

Keyfiyetin mumaileyhe tebliğine delâlet buyurulmasını saygılarımla raz ve rica ederim.

Adliye Vekili
E. Budakoğlu

2. — *Ankara Mebusu Recep Dengin'in, Maden Hurdacılığı T. A. Şirketinin ihracatmış olduğu hurda demir ve çeliğe mukabil elde ettiği ve Verdi Limitet Ortaklığına devrettiği dövizle neler ithal edildiğine dair sualine Ticaret Vekili Hayrettin Erkmen'in tahriri cevabı (7/490)*

15. IV. 1959

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine
Aşağıdaki sorunun Sayın Ticaret Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletinizi saygı ile rica ederim.

Ankara
Recep Dengin

Maden Hurdacılığı T. A. Şirketi ile Verdi Limitet Ortaklığı arasında yapılan 10 Kasım 1956 tarihli mukavele gereğince Maden Hurdacılığı Şirketinin ihracettiği 7 000 ton hurda demir ve çelik tanklardan elde ettiği 161, 062, 14/7 İngiliz lirası ve 450 975,64 dolâr tutarında döviz, Verdi Limitet Ortaklığına devredilmiştir. Devredilen bu miktar dövizle Verdi Limitet Ortaklığı yurda neler ithal etmiş ve dövizleri hangi maksat ve gaye uğrunda sarf edilmiştir?

T. C.

İktisat ve Ticaret Vekâleti

Hususi Kalem Müdürlüğü

27.IV.1959

Özel : 1/461

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
24. IV. 1959 tarih ve 7/490-3017/12485 sayılı yazıya C.

Maden Hurdacılığı T. A. Şirketinin ihracatmış olduğu hurda demir ve çeliğe mukabil elde ettiği ve Verdi Limitet Ortaklığına devrettiği dövizle neler ithal edildiğine dair Ankara Mebusu Recep Dengin tarafından verilen tahriri sual tahriri, Sanayi Vekâletini ilgilendirdiğinden, ilişik olarak iadeten takdim kılınmıştır.

Saygılarıyle,

Ticaret Vekili
Hayrettin Erkmen

3. — *Van Mebusu Sait Erdinç'in Her vilâyette ilkokulu olan ve olmıyan köy adedi ile okuyazar nispetine ve ilköğretim çağında olup okula devam etmiyen çocuk sayısına dair sualine Maarif Vekili Celâl Yardımcı'nın tahriri cevabı (7/463)*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine
Aşağıdaki sorunun Maarif Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletinizi saygı ile rica ederim.

27. III. 1959

Van
Sait Erdinç

Her ilde ilkokulu olan köy adedi ile okulu olmayan köy adedi kaçtır? İllerdeki okuryazar nispetleri ile ilköğretim çağında olduğu halde okula devam etmeyen çocuk sayısı nedir? (Bir cetvel halinde)

T. C.

Maarif Vekâleti 22 . IV . 1959

Talim ve Terbiye Dairesi

Sayı : 311-6/957

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

3 Nisan 1959 tarih ve Umumi Kâtiplik Kanunlar Müdürlüğünden çıkan 7-463/2910-12134 sayılı emirleri karşılığdır :

Vilâyetlerimizdeki ilköğretim durumu ile ilgili olup Van Mebusu Sait Erdinç tarafından Vekâletimize tevcih olunan tahrirî sual takririne verilen cevap leffen takdim kılınmıştır. Keyfiyeti en derin saygılarımla arz ederim.

Maarif Vekili
Celâl Yardımcı

V i l â y e t i n

İlin adı	K ö y s a y ı s ı		Tahsilden mahrum çocuk	
	Okullu	suz	Yekûn	sayısı
Afyon	384	110	494	14 420
Ağrı	122	448	570	14 782
Amasya	237	121	358	7 232
Ankara	678	509	1 187	28 053
Antalya	356	232	588	12 603
Aydın	295	208	503	11 419
Balıkesir	495	441	936	16 259
Bilecik	224	45	269	3 604
Bingöl	141	176	317	7 580
Bitlis	85	160	245	7 732
Bolu	365	407	772	18 623
Burdur	201	6	207	1 530
Bursa	457	292	749	17 413
Çanakkale	440	133	573	3 418
Çankırı	265	211	476	11 390
Artvin	256	24	280	2 284
Çorum	353	389	742	21 983
Denizli	361	77	448	4 660
Diyarbakır	183	469	652	28 389
Edirne	235	31	266	2 560
Elâzığ	218	371	589	13 480

V i l â y e t i n

İlin adı	K ö y s a y ı s ı		Tahsilden mahrum çocuk	
	Okullu	suz	Yekûn	sayısı
Erzincan	297	260	557	9 910
Erzurum	399	635	1 034	34 016
Eskişehir	330	54	384	2 811
Gaziantep	167	393	560	18 490
Giresun	213	280	493	25 818
Gümüşane	272	236	508	9 151
Hakkâri	56	70	126	4 890
Hatay	177	189	366	15 423
İçel	358	172	530	7 169
İsparta	183	25	208	2 409
İstanbul	284	5	289	10 152
İzmir	503	163	666	14 787
Kars	460	351	811	20 584
Kastamonu	519	562	1 081	22 745
Kayseri	367	106	473	7 674
Kırklareli	183	8	191	3 386
Nevşehir	170	12	182	3 633
Kocaeli	176	101	277	10 479
Konya	614	321	935	21 774
Kütahya	263	360	623	17 995
Malatya	257	237	494	16 814
Manisa	393	407	800	18 855
Maraş	292	185	477	19 156
Mardin	163	551	714	24 797
Muğla	345	36	381	1 947
Muş	113	259	372	11 012
Niğde	214	97	311	15 402
Ordu	267	260	527	27 339
Rize	198	82	280	5 049
Samsun	439	383	822	32 310
Adana	383	320	703	16 816
Siird	106	352	458	16 484
Sinob	253	167	420	12 519
Sivas	604	668	1 272	33 359
Tekirdağ	247	34	281	4 033
Tokad	246	427	673	19 102
Trabzon	297	286	583	29 847
Tunceli	201	208	409	6 044
Urfa	179	449	628	25 714
Uşak	164	79	243	2 782
Van	124	424	548	14 555
Yozgad	304	334	638	17 873
Zonguldak	390	359	749	29 021

V il â y e t i n

İlin adı	Köy sayısı		Tâhsilden mahrum çocuk sayısı
	Okul-Okulu	Yekûn	
Adıyaman	172	150	17 264
Sakarya	362	73	2 615
Kırşehir	173	77	5 056

Not : 1. İstatistik Umum Müdürlüğünce 1955 yılı nüfus sayımına ait vilâyetler üzerine okur - yazar nispeti henüz yayınlanmamıştır.

Ancak, umumi nüfus sayımı neticesine ait yayınlanan 1957 tarih ve 372 sayılı bültende umumi nüfusa göre okur - yazar nispeti % 40 olarak tesbit edilmiştir.

2. Okullu ve okulsuz köy sayısı, bu ders yılı vilâyetlerden alınan malûmata istinaden tesbit edilmiştir.

4. — *Hatay Mebusu Ahsen Aral'ın, İskenderun Limanı inşaatının tevsi için istimlâkine karar verilen gayrimenkuller hakkındaki sualine Nafia Vekili Tefik İleri'nin tahriri cevabı (7/460)*

6 . I . 1959

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıda yazılı sorunun Nafia Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi rica ederim.

Hatay
Ahsen Aral

Projeleri hazırlanarak 1958 yılında ihale ve inşasına başlanmak üzere, plân ve programa alınan İskenderun Limanı tevsi inşaatı için lüzumlu gayrimenkullerin menafii umumiye kararına müsteniden istimlâki usulüne tevfi kan gazetelerde ilân edilmiş iken, ahiren bir kısmından vazgeçilmesi sebebi nedir?

T. C.

Nafia Vekâleti
Hususi Kalem
319.

22 . IV . 1959

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Ankara

3 . IV . 1959 gün ve 7/460-2413-9946 sayılı yazıları karşılığıdır:

Hatay Mebusu Ahsen Aral'ın İskenderun Limanı inşaatının tevsi için istimlâkine karar verilen gayrimenkuller hakkındaki sorusu aşağıda cevaplandırılmıştır.

İskenderun Limanı tevsiat projesindeki demiryol şebekesinde, liman işletmesine her hangi bir tesiri olmayacak bâzı tadillerin yapılması halinde; evvelce istimlâki kararlaştırılmış olan bir kısım gayrimenkullerin istimlâkiden sarfınazar edilmesi de mümkün olacağı anlaşılmış olduğundan projede; teknik mahzuru olmadığı halde bâzı tasarrufları da sağlayan tadiller yapılmış ve bu suretle bir kısım gayrimenkullerin istimlâkiden vazgeçilmesi mümkün olmuştur.

İstimlâke ait menafii umumiye kararı alınıp gazetelerle ilân edildikten sonra, âmmenin ve Hazinesinin lehine olarak yapılması mümkün olmuş bu tadilat dolayısıyla (6830) sayılı İstimlâk Kanununun 21 nci maddesi mucibince proje dışında kalan bir kısım gayrimenkullerin istimlâkiden sarfınazar edilmiştir.

Saygılarımla arz ederim.

Nafia Vekili
Tefik İleri

5. — *Tunceli Mebusu Fethi Ülkü'nün Tunceli'nin Mazgirt ve Çemişgezek kazalarında bu sene hükümet binaları yaptırılıp yaptırılmayacağına dair sualine Maliye Vekili Hasan Polatkan'ın tahriri cevabı (7/450)*

9 . II . 1959

B. M. Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun Sayın Maliye Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına yüksek delâletlerinizi saygılarımla rica ederim.

Tunceli
Fethi Ülkü

Soru:

Tunceli iline bağlı Mazgirt ve Çemişgezek ilçelerinin Hükümet konakları, içlerinde mesai yapılamıyacak kadar eski ve harap durumdadır. Her an tehlike arz etmekte oldukları vilâyet Nafia Müdürlüğünün raporlarıyla sabit olmuş ve her iki bina mecburen boşaltılmıştır. Mezkûr ilçelerde Hükümet teşkilâtını barındırmaya elverişli başka binalar da yoktur. Çemişgezek'teki muvakkat ikâmetgâh ihtiyacı karşılamaktan çok

uzaktır. Mazgirt'te okadarını da bulmak mümkün değildir.

Bu ilcelerin âcil ihtiyacı halinde olan Hükümet binalarının bu sene yaptırılmasına imkân aranacak mıdır?

T. C.

Maliye Vekâleti

22. IV. 1959

Millî E. G. Müdürlüğü

Şube: 1 Ks. 1

Sayı: 3132 - 1523/8429

Özü: Çemişgezek eski hükümet konağı hakkında.

Büyük Millet Meclisi Reisliğine

K: Umumi Kâtiplik Kanunlar Müdürlüğü ifadesiyle alınan 1. IV. 1959 tarihli ve 7-450/2636-10804 sayılı yazıya.

Tunceli Mebusu Fethi Ülkü tarafından, Tunceli'nin Mazgirt ve Çemişgezek kazalarında bu sene hükümet konağı yaptırılmasına imkân aranıp aranmayacağı hakkında verilen tahrirî sual tahriri tetkik edilmiştir.

Takrirden, kaza hükümet konaklarının, işleminde mesai yapılamıyacak kadar eski ve harap durumda olup her an tehlike arz etmekte oldukları Vilâyet Nafia Müdürlüğü raporlarıyla sabit olduğundan boşaltıldıkları, teşkilâtı barındırma-ya müsait başka binalar olmadığı, Çemişgezek'te

muvakkat ikametgâhın ihtiyacı karşılamaktan uzak olduğu, Mazgirt'te o kadarını da bulmak mümkün olmadığı belirtilerek bu kazaların âcil ihtiyaç halinde olan hükümet binalarının bu sene yaptırılmasına imkân aranıp aranmayacağı sorulmaktadır.

1959 bütçesiyle inşaat faslından Hükümet konakları için alınan tahsisat, geçen yıllarda başlanmış olan işlerin sâri taahhüt bakıyelerine ve ikmallerine mütaallik bulunmaktadır.

Bununla beraber; mütaakıp bütçelerde temin olunacak tahsisatla bu kazalarda da birer hükümet konağı inşası imkânları aranmak üzere; Çemişgezek kazasında arsa tedarik edilmiş ve mevcut hükümet konağının Tunceli Valiliği ile Nafia Müdürlüğüne tanzim olunan tamir keşfine göre ve yeni bina yapılıncaya başka bir âmme hizmetinde kullanmak ve şimdiki âcil durum bertaraf edilmek üzere tamir ve ıslahı için gerekli tahsisat mahalline gönderilmiştir.

İmar plânı bulunmayan Mazgirt kazasında temin olunan arsaların mevken ve inşaat bakımlarından elverişli olup olmadıkları hususlarının tetkiki İmar ve İskân Vekâletine arz edilmiştir.

Bilgi edinilmesini ve gereğinin yapılmasına müsaadelerini saygılarımla arz ve rica ederim.

Maliye Vekili
H. Polatkan

